

Betænkning

om

UDDANNELSESKRAV TIL PRÆSTESTILLINGER

*Afgivet af det af kirkeministeriet
den 23. maj 1985 nedsatte udvalg*

BETÆNKNING NR. 1085

KØBENHAVN 1986

 trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-6451-0
Stougaard JensenVKøbenhavn
Ki 00-139-bet.

Indholdsfortegnelse

	Side
Kapitel 1.	
1.1.	Indledning 10
1.2.	udvalgets kommissorium 10
1.3.	Udvalgets sammensætning 10
1.4.	Udvalgets virksomhed 10
Kapitel 2.	Udvalgets forslag til lov om adgang til præste- stillinger i folkekirken 14
Kapitel 3	
3.1.	Beretning fra arbejdsgruppe I om det teologiske studium og dets åbenhed overfor andre uddannelser 29
3.1.1.	Beskrivelse af det teologiske studium 29
3.1.1.1.	Studiets indhold 29
3.1.1.1.1.	Københavns Universitet 29
3.1.1.1.2.	Århus Universitet 30
3.1.1.2.	De teologiske fakulteter og styrelsesloven 31
3.1.1.3.	Meritoverførsel 32
3.1.2.	Arbejdsgruppens overvejelser 33
3.1.2.1.	Forudsætninger 33
3.1.2.2.	Overvejelser og indstilling 34
3.1.2.2.1.	Akademikerparagraffen 34
3.1.2.2.2.	Studietilpasning 35
3.1.2.2.3.	Indstilling 37
3.2.	Udvalgets bemærkninger 38
Kapitel 4	
4.1.	Beretning fra arbejdsgruppe II om adgang for and- re end teologiske kandidater til at få ansættelse som præst i folkekirken 39
4.1.1.	Særlig tilladelse (adgang) til at søge præste- stilling 39
4.1.1.1.	Særlige, ved uddannelseskraft afgrænsede grupper. 39
4.1.1.1.1.	Nuværende bestemmelser 39
4.1.1.1.2.	Tidligere lovgivning 39
4.1.1.1.2.1.	Akademikere 39
4.1.1.1.2.2.	Særuddannelsen 40

	Side	
4.1.1.2.	Særlige, ved tidligere virksomhed afgrænsede grupper.	41
4.1.1.3.	Særlige uddannelseskrav til bestemte stillinger.	42
4.1.1.4.	Tidligere betænkingsforslag.	42
4.1.1.4.1.	7. maj-udvalget.	43
4.1.1.4.2.	Fakulteterne.	44
4.1.1.4.3.	Kirkeministeriets forslag.	44
4.1.1.5.	Arbejdsgruppens overvejelser og forslag.	45
4.1.1.5.1.	Afgrænsning af opgaven.	45
4.1.1.5.2.	Afgrænsning efter forudsætninger.	46
4.1.2.	Menighedens valg af præst.	50
4.1.2.1.	Nuværende bestemmelse og bestemmelsens forhistorie	50
4.1.2.2.	Anvendelse.	52
4.1.2.3.	Arbejdsgruppens overvejelser og forslag.	52
4.2.	Udvalgets bemærkninger.	53

Kapitel 5.

5.1.	Beretning fra arbejdsgruppe III om den praktisk-teologiske uddannelse.	55
5.1.1.	Nedsættelse og kommissorium.	55
5.1.2.	Pastoralteologi.	56
5.1.2.1.	Pastoralseminariet.	56
5.1.2.1.1.	Oprindelse og udvikling.	56
5.1.2.1.2.	Undervisning.	57
5.1.2.1.3.	Praktik.	59
5.1.2.2.	Præstehøjskolen.	60
5.1.2.3.	De praktisk-teologiske lærestole ved fakulteterne.	60
5.1.3.	Tidligere betænkingsforslag.	62
5.1.3.1.	Betænkning nr. 498/1968 vedrørende den praktisk-teologiske uddannelse af præster i folkekirken..	62
5.1.3.2.	Betænkning nr. 1007/1984 om forslag til en 2 - årig forsøgsordning for Pastoralseminariet.	63
5.1.3.3.	Årsagerne til at disse betænkninger ikke er gennemført.	64
5.1.4.	Arbejdsgruppens overvejelser og indstilling.	65
5.2.	Udvalgets bemærkninger.	70

<u>BILAG 1.</u>	Lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præste- embeder i folkekirken	72
<u>BILAG 2.</u>	Lov nr. 132 af 27. marts 1985 om ændring af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken	74
<u>BILAG 3.</u>	Opgørelse over antallet af tilladelser i henhold til § 2, stk. 1, pkt. 3 i lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken, fordelt efter årgang	75
<u>BILAG 4.</u>	Opgørelse over antallet af tilladelser i henhold til § 2, stk. 1, pkt. 3 i lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken, fordelt efter tidligere uddannelse	76
<u>BILAG 5.</u>	Opgørelse over antallet af tilladelser iøvrigt i hen- hold til § 2 i lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken	77
<u>BILAG 6.</u>	Notat om Ækvivalens (meritoverførsel) ved Københavns Universitet, teol. fakultet	78
<u>BILAG 7.</u>	Notat om overbygningsuddannelsen for faget religion ved Århus fakultet	82
<u>BILAG 8.</u>	Anordning af 21. august 1975 om Pastoralseminariet...	85
<u>BILAG 9.</u>	Side 20-24: betænkning nr. 1007/1984 om en 2-årig forsøgsordning for pastoralseminariet	87

Kap. 1. Indledning.

Ved gennemførelsen af lov nr. 132 af 27. marts 1985 om ændring af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken, hvorved lovens § 2, stk. 1, pkt. 3 - den såkaldte "akademikerparagraf" - blev ophævet, var det en forudsætning, at bestemmelserne om uddannelseskra v vedrørende præstestillinger i folkekirken i deres helhed blev optaget til overvejelse i et udvalg med henblik på revision.

Bestemmelserne findes dels i lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken, dels i anordning nr. 414 af 21. august 1975 om Pastorseminariet.

1.2. Udvalgets kommissorium.

Udvalget blev nedsat ved kirkeministerens skrivelse af 23. maj 1985, og udvalget fik følgende kommissorium:

"Udvalgets hovedopgave vil være at stille motiveret forslag om en ny lov om adgang til præsteembeder i folkekirken. I dette arbejde medinddrages:

Betænkning af 17. maj 1982 om revision af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken m.v. afgivet af kirkeministeriets udvalg af 7. maj 1980.

Forslag til lov om adgang til præsteembeder i folkekirken, udarbejdet af de teologiske fakulteter i 1983.

Forslag til lov om adgang til præstestillinger, udarbejdet af kirkeministeriet i 1984.

Betænkning af 16. april 1984 om en to-årig forsøgsordning for Pastorseminariet, afgivet af kirkeministeriets udvalg af 7. maj 1980.

Det forudsættes, at teologisk kandidateksamen bevares som det almindelige uddannelseskra v.

Udvalget skal overveje og stille forslag om, hvilke andre uddannelsesforløb og erfaringsgrundlag, der bør berettige til at søge præstestilling - evt. efter en forudgående supplerende uddannelse. Forslag bør udarbejdes således, at det på den ene side sikres, at ansøgere er i besiddelse af tilstrækkelig almenviden og teologiske kundskaber til at bestride en præstestilling på tilfredsstillende måde, og at der på den anden side opstilles færrest mulige begrænsninger for ansøgere.

En nærmere afgrænsning af udvalgets arbejde skønnes unødvendig, idet de synspunkter, der er kommet til udtryk i de forannævnte forslag, forekommer så vidtspændende, at de uden videre kan danne ramme for udvalgets overvejelser.

De krav om en praktisk - teologisk uddannelse, som af udvalget foreslås stillet for at opnå præstestilling, bør i modsætning til nu hjemles i loven, udvalget anmodes om at beskrive, hvorledes den pastoralteologiske uddannelse ved de teologiske fakulteter forholder sig til uddannelsen ved Pastoralseminariet, og hvilke muligheder, der skønnes at være til stede for en integrering, udvalget er bemyndiget til at stille forslag, der indebærer en principiel omlægning af den nuværende supplerende praktisk - teologiske uddannelse.

Udvalget må være opmærksomt på de økonomiske konsekvenser af de forslag, der stilles. "

De forskellige høringssvar, som er afgivet til kirkeministeriet vedrørende de nævnte betænkninger og forslag blev stillet til udvalgets rådighed.

1.3. Udvalgets sammensætning

Udvalget fik følgende sammensætning:

Departementschef Maria Topp (formand)

Repræsentanter for de politiske partier i folketinget;

Povl Brøndsted
Peter Duetoft
Hanne Thanning Jacobsen
Ole Vig Jensen
Elisabeth Krog
Tove Lindbo Larsen
Jørgen Lenger
Kristen Poulsgaard
Annelise Prien
Jens Steffensen.

Repræsentant for kirkeministeriet:

Kontorchef Kr. Bagger

Repræsentanter for biskopperne:

Biskop Herluf Eriksen
Biskop Bertil Wiberg

Repræsentant for Landsforeningen af Meniahedsrådsmedlemmer:

Erik Davidsen

Repræsentant for Den Danske Præsteforening:

Sognepræst Erling Albinus.

Repræsentanter for hhv. lærere og studenter ved de teologiske fakulteter:

Professor Steffen Kjeldgaard-Pedersen
Lektor Kirsten Nielsen
Stud.theol. Birgitte Veit
Stud.theol. Christen Sinding

Pastoralseminariets rektor:

Gerhard Pedersen

Præstehøiskolens rektor:

Niels Thomsen

Repræsentant for undervisningsministeren:

Professor Mogens Baumann Larsen

Øvrige medlemmer:

Seminarielektor Else Marie Schouborg Brinth

Viceborgmester Bodil Clausen

Udvalgets sekretariat;

Ekspeditionssekretær Erik Andersen, kirkeministeriet

Fuldmægtig Hanne Lett, kirkeministeriet.

Folketingsmedlem Elisabeth Krog, der repræsenterede Det Konservative Folkeparti, afgik ved døden i efteråret 1985 og blev erstattet af folketingsmedlem Alice Brask.

Grovsmed Erik Davidsen, der repræsenterede Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, afgik ved døden i efteråret 1985 og blev erstattet af fru Elisabeth Ege Olsen.

Folketingsmedlem Jørgen Lenger, der repræsenterede Venstre-socialisterne, er i sommeren 1986 udtrådt af udvalget.

udvalget har afholdt 4 møder.

1.4. Udvalgets virksomhed.

Udvalget vedtog på sit første møde at nedsætte 3 arbejdsgrupper:

Arbejdsgruppe I havde til opgave at beskrive det teologiske studium og dets åbenhed over for andre uddannelser og havde følgende sammensætning:

Kontorchef Kr. Bagger
 Professor Baumann Larsen
 Professor Kjeldgaard-Pedersen
 Lektor Kirsten Nielsen
 Stud.theol. Birgitte Veit
 Stud.theol. Christen Sinding.

Arbejdsgruppe II havde til opgave at stille forslag om adgang for andre end teologiske kandidater til at få ansættelse som præst i folkekirken og havde følgende sammensætning:

Kontorchef Kr. Bagger
 Biskop Herluf Eriksen
 Biskop Bertil Wiberg
 Sognepræst E. Albinus
 Rektor Niels Thomsen
 Professor Kjeldgaard-Pedersen
 Lektor Kirsten Nielsen
 Seminariielektor Else Marie Schouborg Brinth
 Elisabeth Ege Olsen.

Arbejdsgruppe III havde til opgave at belyse de muligheder, der kunne være ved overførsel af den teoretiske del af undervisningen i praktisk - teologi på Pastoralseminariet til de teologiske fakulteter, og havde følgende sammensætning:

Kontorchef Kr. Bagger
 Biskop Herluf Eriksen
 Biskop Bertil Wiberg
 Sognepræst E. Albinus
 Rektor Gerhard Pedersen
 Rektor Niels Thomsen
 Professor Mogens Baumann Larsen
 Professor Steffen Kjeldgaard-Pedersen
 Lektor Kirsten Nielsen
 Stud.theol. Birgitte Veit
 Stud.theol. Christen Sinding.

Arbejdsgruppen tiltrådtes senere af:

Seminarielektor Else Marie Schouborg Brinth
Elisabeth Ege Olsen.

Samtidig blev arbejdsgruppe Ill's kommissorium efter indstilling fra arbejdsgruppen udvidet, således at arbejdsgruppen bemyndigedes til tillige at udarbejde forslag til ændret supplerende praktisk uddannelse til præstestilling og dennes tilrettelæggelse i sin helhed.

Arbejdsgruppernes beretninger er optaget som kap. 3 -5.

Udvalget fremlægger sit forslag i form af lovforslag med bemærkninger.

De repræsentanter for de politiske partier, som er udpeget som medlemmer af udvalget, bemærker, at deres underskrift på betænkningen ikke præjudicerer deres stillingtagen i folketinget.

Folketingsmedlem Kristen Poulsgaard har ikke deltaget i udvalgsarbejdet og er derfor ikke medunderskriver af betænkningen.

Udvalgets stillingtagen til de beretninger, som er afgivet af de nedsatte arbejdsgrupper, fremgår af de efterskrifter, hvormed beretningerne er forsynet af udvalget (se side 38, 53 og 70)

København, den 4. november 1986

Erling Albinus K. Bagger Else Marie Schouborg Brinth

Alice Brask Poul Brøndsted Bodil Clausen

Peter Duetoft Herluf Eriksen Hanne Thanning Jacobsen

Ole Vig Jensen Steffen Kjeldgaard-Pedersen

Mogens Baumann Larsen Tove Lindbo Larsen Kirsten Nielsen

Elisabeth Ege Olsen Gerhard Pedersen Annelise Prien

Christen Sinding Jens Steffensen Niels Thomsen

Marie Topp Birgitte Veit Bertil Wiberg
(formand)

Erik Andersen

Hanne Lett

Kap. 2. Forslag til lov om adgang til præstestillinger i folkekirken.

i 1. Præstestilling i den danske folkekirke kan søges af:

1. Personer, der har bestået teologisk kandidateksamen fra et dansk universitet.
2. Personer, der har virket som præst i den grønlandske kirke, og som har bestået den af landstinget i Grønland forordnede videregående uddannelse i kristendomskundskab, under forudsætning af, at de behersker det danske sprog.

Stk. 2. Personer, der i mindst 7 år har virket som præst for evangelisk-lutherske frimenigheder, der opfylder betingelserne for at få folkekirkens kirker overladt til brug, er berettigede til at søge præstestilling, såfremt biskoppen anbefaler dette.

§ 2. Kirkeministeren kan undtagelsesvis give en person, der ikke opfylder betingelserne i f 1, tilladelse til at søge præstestilling, såfremt den pågældende i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af egenskaber, der har væsentlig betydning for varetagelse af præstestilling.

Stk. 2. Det er et vilkår, at den pågældende er fyldt 35 år og består en af kirkeministeren fastsat prøve.

i i. Personer, der ikke opfylder betingelserne i § 1, kan ansættes i præstestillinger efter bestemmelsen i § 42, stk. 1, i lov om menighedsråd, jfr. bekendtgørelse nr. 462 af 14. september 1984, såfremt dette tiltrædes af biskoppen.

§ 4. Bestemmelsen i J 3 kan anvendes ved ansættelse af præst for en valgmenighed, såfremt det vedtages på et menighedsmøde (generalforsamling) med et flertal på 2/3 af de afgivne stemmer.

§ 5. En efter 5 3 eller 5 4 ansat præst kan søge forflyttelse efter 7 års ansættelse som præst i folkekirken, såfremt dette anbefales af biskoppen.

§ 6. Enhver, som ansættes som præst i folkekirken eller stadfæstes som valgmenighedspræst, skal aflægge folkekirkens præsteløfte.

§7. udgifterne i henhold til denne lov betales af fællesfonden.

i §8. Loven træder i kraft denSamtidig ophæves lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken, som ændret ved lov nr. 132 af 27. marts 1985 om ændring af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken, med undtagelse af bestemmelsen i f 10, der forbliver i kraft indtil videre.

Stk. 2. Kirkeministeren kan give personer, der ved lovens ikrafttræden har gjort tjeneste under et folkekirkeligt Ydre Missions selskab som missionær i udlandet i mindst 7 år, tilladelse til at søge præstestilling, selvom de ikke opfylder uddannelseskravene i 5 1. Kirkeministeren kan betinge sin tilladelse af, at vedkommende består en særlig prøve.

§ 9. Denne lov gælder ikke for Grønland.

ALMINDELIGE BEMÆRKNINGER TIL LOVFORSLAGET.

Den nugældende lov af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken gav adgang for en større personkreds til at søge præstestilling i folkekirken, end der havde været efter de hidtidige regler. Loven var udtryk for en formodning om, at en bredere rekruttering til præstestillinger kunne skabe fornyelse og nye perspektiver i folkekirken.

En overvejelse af lovens virkemåde, efter at den har været praktiseret en årrække, er naturlig. Ønskeligheden heraf understreges af erfaringerne ved administrationen af lov nr. 97 af 17. marts 1971 om afhjælpning af præstemangelen. Denne lov gav for en periode på 10 år mulighed for, at personer med en afsluttende eksamen fra et dansk seminarium eller med tilsvarende kundskaber på visse betingelser kunne få tilladelse til at søge præstestilling.

Overvejelserne om en revision af reglerne i lov om adgang til præsteembeder skulle særlig vedrøre spørgsmålet om, hvorvidt den udvidelse af personkredsen, som blev indført ved adgangsloven af 1962, fortsat var hensigtsmæssig, eller om erfaringerne fra administrationen af 1972-loven om afhjælpning af præstemangelen sammenholdt med erfaringerne iøvrigt om lovens virkemåde tilsagde en ændret afgrænsning.

Loven om adgang til præsteembeder i folkekirken er opbygget således:

1. Ved § 1 af grænses de persongrupper, der har umiddelbar ret til at søge præstestilling. Sådanne umiddelbare ret har navnlig teologiske kandidater fra et dansk universitet. Herudover nævnes præster, der har virket i 7 år for en evangelisk-luthersk frimenighed her i landet eller i udlandet samt missionærer, der har bestået en særlig universitetsprøve og derefter gjort tjeneste på missionsmarken i 7 år.

2. I § 2 nævnes de persongrupper, der under visse betingelser kan opnå tilladelse til at søge præstestilling. 1962-loven opregnede tre sådanne grupper, nemlig personer med en

anden teologisk uddannelse end dansk teologisk kandidateksamen, personer, der ved en højere læreanstalt her i landet, har bestået anden afsluttende prøve end den teologiske, samt missionærer, der har virket på missionsmarken i 7 år.

Ingen af de persongrupper, som nævnes under pkt. 2, havde efter de før 1962 gældende regler (lov nr. 195 af 16. april 1941, som ændret ved lov nr. 173 af 4. juni 1947) mulighed for at søge præstestilling.

3. § 5 giver mulighed for at fravige lovens almindelige uddannelseskra­v i tilfælde, hvor en menighed samler sig i ønsket om at få en bestemt person som menighedens præst (den såkaldte kåringsadgang).

Endvidere indeholder loven forskellige særbestemmelser, herunder en bestemmelse om, at uddannelseskra­vene kan fraviges ved ansættelse i præstestillinger ved døvemenigheder og institutioner af særlig art.

Den 7. maj 1980 nedsatte kirkeministeriet et udvalg med den opgave at overveje bestemmelserne i lov om adgang til præsteembeder, udvalget afgav sin betænkning den 17. maj 1982. Betænkningen byggede på en formodning om, at der i fremtiden kunne forventes en vis mangel på teologiske kandidater.

Efter afgivelsen af udvalgets betænkning blev der af de teologiske fakulteter ved Københavns og Århus universiteter udarbejdet et selvstændigt forslag til en ny lov om adgang til præstestillinger i folkekirken. Baggrunden for dette forslag var, at de seneste statistiske undersøgelser synes at vise, at den i udvalgsbetænkningen forudsatte mangel på teologiske kandidater ikke ville forekomme.

Kirkeministeriet udarbejdede - som et bidrag til overvejelserne vedrørende lovens revision - et forslag, der afveg fra de tidligere fremlagte lovforslag.

I folketingssamlingen 1984/85 fremsatte kirkeministeriet forslag om en begrænset ændring af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken.

Der redegøres i lovforslagets bemærkninger (Folketingstidende A. sp. 2515) om de udviste bestræbelser for en generel revision af loven, hvortil tiden dog ikke var moden. Derfor foresloges kun en (foreløbig) ændring, som var nødvendig gjort af udviklingen, nemlig ophævelse af bestemmelsen, hvorefter der kunne gives personer, der ved en højere læreanstalt har bestået en anden afsluttende prøve end den teologiske, tilladelse til at søge præstestilling. ("Akademi-kerparagraffen"). Lovforslaget vedtoges af folketinget, jfr. lov nr. 132 af 27. marts 1985 (Folketingstidende F. sp. 4664, 5012, 7129 og 7384, B. sp. 923, C. sp. 253).

Det var under behandlingen af nævnte lovforslag forudsat, at bestræbelserne med en fuldstændig revision af loven blev videreført. Med henblik herpå nedsatte kirkeministeriet den 23. maj 1985 et udvalg med repræsentanter for folketingets politiske partier, biskopperne, de teologiske fakulteter og de studerende ved disse, Den danske Præsteforening, Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, en repræsentant for undervisningsministeriet samt to af kirkeministeren udpegede medlemmer. Endvidere udpegedes rektorerne for Pastoralseminariet og Præstehøjskolen til medlemmer af udvalget. Som formand for udvalget beskikkedes kirkeministeriets departementschef.

udvalget blev anmodet om at fremkomme med forslag til en ny lov om adgang til præsteembeder i folkekirken. Endvidere blev udvalget anmodet om at overveje den nuværende ordning af den praktisk-teologiske uddannelse af vordende præster.

Udvalget har afgivet betænkning nr.

Betænkningen bygger på følgende principper:

1. Den teologiske kandidateksamen fra et dansk universitet fastholdes som det almindelige uddannelseskra­v til præstestilling (betænkningens side 46).

2. Der bør herudover kun gives adgang for andre til at søge præstestilling, såfremt dette efter en konkret bedømmelse kan antages at være i folke­kirkens interesse. Interesse i at anerkende en person som ansøger til en præstestilling vil kun (jfr. dog nedenfor under pkt. 4) foreligge, såfremt den pågældende i særlig grad har vist sig i besiddelse af egenskaber, der har væsentlig betydning for varetagelse af præstestilling, og tillige er i besiddelse af en så solid teologisk ballast, at det er forsvarligt at betro vedkommende en præstestilling. Det er da også disse kriterier, der af udvalget foreslås fastlagt i en kommende lov, jfr. udvalgets betænkning side 45ff. Udvalget påpeger her, at de vanskeligheder, som lovens bestemmelser hidtil har medført, kan skyldes, at loven for ensidigt har lagt vægt på bestemte uddannelsesforløb, og ikke i tilstrækkelig grad har åbnet mulighed for en konkret bedømmelse. Om udvalgets forslag henvises til bemærkningerne nedenfor til § 2.

3. Som følge af det under pkt. 2 nævnte forslag vil en del af de nuværende særbestemmelser i loven fremtidig kunne undværes.

4. Den hidtidige kåringsadgang foreslås videreført og reglerne herom forenklet. Udvalget fremhæver, at de afgørende betingelser må være, at menigheden samler sig om en bestemt person, og at biskoppen efter vurdering af den pågældendes egnethed til præstegerningen vil påtage sig tilsynet med vedkommende (se betænkningens side 52).

I betænkningen henstiller udvalget, at folkekirken bliver repræsenteret under undervisningsministeriets kommende for­handlinger med fakulteterne om ændringer i det teologiske studium.

I udvalgets betænkning behandles endelig den praktisk -teologiske uddannelse, som teologiske kandidater skal gennemføre for at kunne ordineres, jfr. betænkningens side 57.

Udvalget har ikke fremsat noget forslag om en nyordning, idet en sådan må afvente forhandlinger mellem undervisningsministeriet og de teologiske fakulteter om de teologiske studieordninger. Indtil da må undervisningen som hidtil reguleres af den kgl. anordning om Pastoralseminariet.

BEMÆRKNINGER TIL LOVFORSLAGETS ENKELTE BESTEMMELSER.Til i 1

Som i de almindelige bemærkninger nævnt forudsættes teologisk kandidateksamen vedblivende at være det almindelige uddannelseskrav til præstestillinger.

Den nuværende lov giver ved fl, nr. 2 og 3, følgende personer samme adgang til at søge præstestillinger som teologiske kandidater:

1. Personer, der har aflagt universitetsprøven for missionærer, og som efter ordination i folkekirken har virket som missionær i 7 år.

2. Personer, der har virket som præst for en dansk evangelisk-luthersk menighed i udlandet i mindst 7 år, og som vedkommende biskop finder egnede til at bestride præstestilling i folkekirken.

Bestemmelserne er ikke foreslået videreført. For de førstnævnte personers vedkommende skyldes dette, at den i bestemmelsen nævnte universitetsprøve for missionærer er bortfaldet, og bestemmelsen derfor er indholdsløs.

Den sidstnævnte bestemmelse har vist sig uden særlig praktisk betydning. Skulle der imidlertid opstå behov for at ansætte en person, der har virket i 7 år som præst for en dansk evangelisk-luthersk menighed i udlandet, vil den foreslåede bestemmelse i 5 2 kunne finde anvendelse.

Derimod er den nugældende bestemmelse i § 1, nr. 4, foreslået opretholdt ved lovforslagets § 1, stk. 2. Efter bestemmelsen kan personer, der i mindst 7 år har virket som præst for evangelisk-lutherske frimenigheder, der opfylder lovgivningens betingelser for at få folkekirken kirker overladt til brug, ansættes som præst i folkekirken, selvom de ikke

har teologisk kandidateksamen. Der er dog foreslået den ændring, at frimenighedspræstens ret gøres betinget af, at biskoppen i det stift, hvor den pågældende senest har virket som frimenighedspræst, kan anbefale, at den pågældendes ansøgning om præstestilling i folkekirken tages i betragtning. Denne ændring begrundes i, at der ikke føres nogen kontrol med, hvem frimenigheden, som jo er et trossamfund uden for folkekirken, antager som menighedens præst. En sådan kontrol ligger ikke i forudsætningen om, at frimenigheden skal opfylde lovgivningens betingelser for at få folkekirkens kirker overladt til brug. Efter bestemmelsen i § 14 i lov nr. 218 af 23. april 1986 om bestyrelse og brug af folkekirkens kirker m.m. er det afgørende i denne henseende, at frimenighedens lære og ritus og forhold iøvrigt ikke er til hinder for brugen af folkekirkens kirker.

Den foreslåede modifikation i frimenighedspræsters adgang til at søge præstestilling i folkekirken har ikke hidtil været nødvendig, men det kan ikke udelukkes, at der opstår frimenigheder, der har et andet syn på egnethed til præstegerningen end folkekirken.

Det er ikke hensigten, at biskoppens anbefaling gøres afhængig af en teologisk prøve. Det forudsættes, at biskoppen kan udtale sig på grundlag af sit kendskab til præsten og menigheden.

Personer, som har virket som præst i Grønland og har bestået den forordnede videregående uddannelse i kristendomskundskab, er foreslået ligestillet med teologiske kandidater.

Til § 2.

Det kan være ønskeligt ud fra et folkekirkeligt synspunkt undtagelsesvis at give adgang for enkeltpersoner, der skønnes at have ganske særlige forudsætninger for at varetage en præstestilling, til at søge præstestilling, selv om de pågældende ikke har teologisk kandidateksamen.

Hidtidige lovbestemmelser har knyttet tilladelser til at søge præstestilling til bestemte uddannelser (den nugældende lovs § 2 og den ophævede akademikerparagraf, men i mindre grad loven af 17. marts 1971 om afhjælpning af præstemangelen). Baggrunden herfor er en formodning om, at de egenskaber, der forudsættes for varetagelse af en præstestilling, i højere grad garanteres af nogle uddannelser end af andre.

I den udvalgsbetænkning, som ligger til grund for dette lovforslag, anfører udvalget imidlertid (side 46):

"De egenskaber, der er forudsat til stede, findes ikke ensidigt tilknyttet en bestemt uddannelse. Det må tværtimod siges at være en erfaring fra praksis vedrørende **akademikerparagraffen**, at en bestemmelse ved at lægge sig fast på et bestemt uddannelsesniveau vil medvirke til at uddannelseskravet bliver den afgørende betingelse, medens accessoriske betingelser vil have vanskeligere ved at hævde sig ved siden heraf. Således krævede akademikerparagraffen ikke blot akademisk uddannelse, men også at særlige omstændigheder skulle være til stede. Dette sidste krav udhuledes, efterhånden som praksis efter bestemmelsen institutionaliseredes.

En for folkekirken rimelig åbning over for andre end teologiske kandidater må derfor give plads for en høj grad af konkret vurdering".

I overensstemmelse hermed tager lovbestemmelsen sit udgangspunkt i en helt konkret vurdering af de egenskaber, som en ansøger har lagt for dagen i sit hidtidige virke, medens krav om bestemte uddannelsesforløb forlades. Det forudsættes, at der er tale om egenskaber, der har manifesteret sig på helt åbenbar måde, og som tillige har væsentligt betydning for varetagelse af en præstestilling. Forudsætningerne herom støttes af kravet om, at vedkommende skal være fyldt 35 år.

For at sikre, at administrationen af bestemmelsen ikke udvikler sig på utilsigtet måde, er det tillige foreslået, at bestemmelsen kun kan bringes i anvendelse undtagelsesvis.

Hermed er såvel søgt foretaget en kvalitativ stramning af betingelserne som en bogstavelig **antalsmæssig** begrænsning. Det forudsættes således, at der gennemsnitlig kun bliver tale om ganske enkelte tilladelser årlig.

Det er endvidere forudsat, at bestemmelsen administreres i samarbejde mellem kirkeministeriet og biskopperne. Ministeriet må støtte sin afgørelse om en persons egnethed på vurdering fra biskoppen i det stift, hvor den pågældende har bopæl. Biskoppen forudsættes på den anden side at afstemme sit vurderingsniveau med ministeriets, således at praksis bliver tilnærmelsesvis ens i alle stifter, og at bestemmelsen ikke mister sin karakter af undtagelsesbestemmelse.

Det må sikres, at ansøgeren har en tilstrækkelig teologisk ballast. Dette kan ske ved, at ansøgeren indstiller sig til en prøve. Denne prøve tænkes fastlagt i det enkelte tilfælde og forestået af biskoppen med sådan bistand fra de teologiske fakulteter, som biskoppen konkret finder ønskelig. Der er i udvalgsbetænkningen lagt vægt på, at der ikke oprettes et centralt prøvende organ, idet dette ville kunne indebære kimen til, at der gradvis danner sig en ny egentlig adgangsvej til præstestillinger (se betænkningens side 48).

Hertil kommer, at biskoppen i kraft af sit tilsyn med præster, sit nøje kendskab til de krav præstegerningen stiller og sit ansvar for folkekirken har forudsætningerne fremfor nogen anden til også på dette punkt, at vurdere egnethed.

Det skønnes, at de foran beskrevne garantier vil sikre, at de personer, som får tilladelse til at søge præstestilling, er velegnede, og at folkekirken på den anden side ikke må afvise utvivlsomt velegnede ansøgere.

Den nugældende lov hjemler i § 2, stk. 1, nr. 1 og 2, mulighed for, at der kan gives tilladelse til at søge præstestilling til personer, der har bestået afsluttende teologisk prøve andet steds end ved de danske teologiske fakulteter. Disse bestemmelser er ikke foreslået opretholdt. Hvor betingelserne i den foreslåede § 2 er opfyldt, kan denne bestem-

melse anvendes. Løvrigt indebærer den ækvivalensvurdering og meritoverførsel, som nu finder sted ved de teologiske fakulteter, at bestemmelserne ikke mere er nødvendige. Personer med anden teologisk uddannelse her i landet eller i udlandet vil fremtidig kunne få vurderet deres uddannelse i forhold til dansk teologisk kandidatuddannelse, og vil eventuelt efter aflæggelse af tillægsprøver kunne anerkendes som teologiske kandidater.

Tilsvarende vil cand. pæd. i kristendomskundskab og cand. mag. med kristendom som hoved- eller bifag være tilgodeset.

Bestemmelsen i lovens 5 2, stk. 1, nr. 3, er heller ikke foreslået videreført. Bestemmelsen giver missionærer, der har virket på missionsmarken i 7 år, mulighed for at få tilladelse til at søge præstestilling. Der er ikke skønnet at være tilstrækkelig grund til at give disse missionærer en fortrinsstilling fremfor andre. Det er dog anset for rigtigst at bevare særstillingen for de missionærer, der ved lovens ikrafttræden havde opnået den, jfr. forslaget § 8, stk. 2. I øvrigt bemærkes, at den vurdering, som forslaget § 2 (og også § 8, stk. 2), forudsætter foretaget af en ansøger, der er missionær i udlandet, tænkes foretaget af biskoppen i det stift, hvor missionsselskabet har sit hjemsted. Hvor der er tale om andre ansøgere med bopæl i udlandet foretages vurderingen enten af Københavns biskop eller af den biskop, i hvis stift vedkommende sidst havde bopæl.

Til i 3.

Bestemmelsen træder i stedet for f 5 i den nugældende lov. Ifølge denne bestemmelse kan de almindelige uddannelseskrav fraviges i tilfælde, hvor en menighed samler sig om at ønske en bestemt person som menighedens præst (den såkaldte "kåringssituation"). Loven opstiller dog følgende betingelser, som skal være opfyldt af personer, der ikke opfylder det almindelige uddannelseskrav:

1. De pågældende personer skal gennem deres arbejde til kirkens og menighedens tarv i fremtrædende grad have vist sig i besiddelse af de egenskaber, der kræves til præstegeringen.

2. De skal eventuelt bestå en særlig teologisk prøve.

3. De skal være fyldt 35 år.

Det under pkt. 1 nævnte krav er fortolket meget lempeligt i praksis, medens der til gengæld i alle tilfælde er stillet krav om aflæggelse af en prøve.

Den foreslåede bestemmelse gentager ikke disse krav og heller ikke betingelsen om, at den pågældende skal være fyldt 35 år.

Forslaget har taget udgangspunkt i de to afgørende betingelser, der skal opfyldes i en karingssituation, nemlig at menigheden ønsker en bestemt person som præst, og at biskoppen vurderer vedkommendes forudsætninger for at varetage præstestillingen for så tilfredsstillende, at biskoppen kan påtage sig tilsynet.

Personens modenhed vil indgå i biskoppen vurdering, således at et bestemt alderskriterium er unødvendigt. Der vil ikke være noget i vejen for, at biskoppen som et led i vurderingen foreskriver en teologisk prøve og eventuelt antager bistand fra de teologiske fakulteter ved afholdelse af prøven.

Til § 4.

Bestemmelsen erstatter 5 6 i den nugældende lov. Den ændrede formulering er sket efter indstilling fra Foreningen af grundtvigske Valg- og Frimenigheder. Ændringen er begrundet i, at det i de fleste tilfælde ifølge valgmenighedernes vedtægter er overladt til et menighedsmøde (generalforsamling) at træffe afgørelse om præsteansættelse.

Da bestemmelsen dermed er bragt på linie med, hvad der er gældende for folkekirkens sognemenigheder, synes der ikke at være anledning til at foreslå en alternativ bestemmelse for de ganske få tilfælde, hvor valgmenighedens bestyrelse foretager præstevalget.

Til S 5.

Den foreslåede smidiggørelse af bestemmelsen i 5 3, jfr. § 4, er begrundet i det særlige forhold mellem en bestemt menighed og en bestemt person, der ønskes som menighedens præst. Derfor er det ikke uden videre selvfølgelig, at personer ansat efter bestemmelsen skal kunne søge anden præstestilling på lige fod med ansøgere, der opfylder uddannelseskravene. Det er dog foreslået at give adgang hertil, såfremt vedkommende biskop i det konkrete tilfælde anbefaler det, og personen har virket som præst i 7 år. Derimod er der ikke fornøden grund til at fastholde det hidtidige krav om 7 års ansættelse i samme stilling.

Til S 6.

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til § 8 i den nugældende lov.

Til § 7.

Udgifterne ved loven foreslås afholdt af fællesfonden jfr. herved § 11 i lov nr. 645 af 19. december 1984 om folkekirkens økonomi.

Til § 8.

Det foreslås, at bestemmelsen i § 10 i den nuværende lov forbliver i kraft. Bestemmelsen indeholder hjemmel for, at kirkeministeren ved besættelse af præstestillinger i pastorer med flere menighedsråd kan bestemme, at det af afstemningsresultatet om indstillingen skal fremgå, hvorledes stemmerne er faldet inden for hvert menighedsråd.

Bestemmelsen vedrører således ansættelsesproceduren og vil i overensstemmelse hermed blive optaget i det forslag til ansættelseslov for folkekirken, som senere vil blive forelagt folketinget.

Personer, der ved lovens ikrafttræden opfylder kravet i J 2, stk. 1, nr. 3, i den nugældende lov om tjeneste på missionsmarken i 7 år, bør fortsat kunne opnå tilladelse til at søge præstestilling. Tilladelsen kan betinges af, at vedkommende består en særlig prøve. Der henvises iøvrigt til bemærkningerne til ! 2.

Kap. 3.3.1. Beretning fra arbejdsgruppe I om det teologiske studium og dets Åbenhed overfor andre uddannelser.3.1.1. Beskrivelse af det teologiske studium.3.1.1.1. Studiets indhold.3.1.1.1.1. Københavns Universitet.

Studiets indhold er beskrevet i bekendtgørelse nr. 497 af 19. september 1975 om teologisk kandidateksamen på Københavns universitet.

Herefter er studiet efter en bestået prøve i latin/græsk normeret til 5 1/2 års studietid, der fordeler sig således:

Forprøve i fagene:

1. Gammel testamente samt hebraisk.
2. Ny testamente med græsk.
3. Kirkehistorie.
4. Dogmatik med konfessionskundskab, etik og religionsfilosofi.
5. Filosofiens historie.

Afsluttende del i fagene:

1. Gammel testamente, eksegeese.
2. Ny testamente, eksegeese.
3. Kirkehistorie.
4. Dogmatik med konfessionskundskab.
5. Etik og religionsfilosofi.

Eksamensformen ved den afsluttende del er skriftlig prøve efterfølgende med mundtlig prøve.

Der udarbejdes 5 emneopgaver, heraf 3 i ovennævnte hovedfagsgrupper 1+2, 3, 4+5 og 2 emneopgaver i frit valgte fag, som ikke nødvendigvis er inden for det teologiske hovedfagsområde.

2 af emneopgaverne kan afløses af et speciale.

3.1.1.1.2. Århus Universitet.

Studiets indhold er beskrevet i bekendtgørelse nr. 17 af 20. januar 1982 om teologisk kandidatuddannelse på Århus Universitet.

Studiet er - efter et 1 - 1 1/2 årigt propædeutisk studium i græsk/latin samt hebraisk og filosofi-normeret til 5 års studietid, der fordeler sig således:

Første fase i fagene:

1. Gammel testamente, eksegesis.
2. Ny testamente, eksegesis.
3. Kirke- og dogmehistorie.
4. Dogmatik med symbolik.
5. Etik og religionsfilosofi samt teologiens metodeproblemer.

Anden fase i fagene:

Nytestamentlig teologi og 3 frit valgte fag. Af de 3 frit valgte fag udvælges 1 som hovedfag.

Eksamensformen ved 2. fase er mundtlig prøve i nytestamentlig teologi og udfærdigelse af 1 stor eller 2 mindre emnekredse i det valgte hovedfag, samt udfærdigelse af 2 mindre emnekredse i de 2 øvrige frit valgte fag.

2 af de 3 emnekredse skal vælges blandt ovenstående 5 hovedfag.

Den 3. emnekreds kan vælges inden for de 5 ovenstående hovedfag eller inden for fagene praktisk teologi, missionsteologi/økumenisk teologi.

3.1.1.2. De teologiske fakulteter og styrelsesloven.

De teologiske fakulteters placering og styrelse i henhold til lov nr. 362 af 13. juni 1973 om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner kan beskrives således:

Konsistorium:

universitetets øverste kollegiale organ.

Fakultetsrådet for det teologiske hovedområde:

Leder forskning og uddannelse inden for hovedområdet.

Fordeler tildelte ressourcer mellem de enkelte fag, institutter og studienævn.

Centrale studienævn:

Udfærdiger efter indstilling fra de faglige studienævn generelle regler for eksamen, karaktergivning, undervisning og studieordning.

Studienævn for teologisk faggruppe:

Studienævn for religion:

Studienævn for religionshistorie:

udarbejder og ajourfører studieordningen. Tilrettelægger undervisning og eksaminer. Dispensationskompetence fra studie- og eksamensordning.

Institutråd:

Træffer afgørelse om fordelingen af instituttets arbejdsopgaver.

Det bemærkes, at det kun er ved Århus universitet, at det teologiske hovedområde er opdelt i 3 faggrupper, henholdsvis det teologiske studium, religionsfaget og religionshistorie.

For Københavns vedkommende er der intet centralt studienævn.

3.1.1.3. Meritoverførsel.

I henhold til bekendtgørelserne om teologisk kandidateksamen kan eksaminer, dele af eksaminer eller prøver i enkelte discipliner, som er bestået på en dansk eller udenlandsk højere uddannelsesinstitution, med universitetets godkendelse i hvert enkelt tilfælde træde i stedet for tilsvarende prøver og eksaminer, som er fastsat i bekendtgørelsen.

For Københavns Universitets vedkommende har studienævnet for teologi godskrevet tidligere uddannelse ved at fradispensere emneopgaver på anden del af studiet, jvf. herved bilag 6.

Endvidere er emneopgaver blevet fradispenseret på grundlag af studietid forbrugt ved tidligere uddannelser - også selv om studietiden ikke er anvendt til egentlige teologiske fag.

Ifølge den hidtidige dog noget sparsomme praksis har studienævnet truffet afgørelser om meritoverførsel på grundlag af bestået bifagseksamen i historie, bifagseksamen i middelalderlatin med kirkehistorisk relevant pensum, graden som Master of Divinity og på grundlag af bifagseksamen i fransk.

Dispensationerne kan betinges af, at emneopgaver i øvrigt skrives inden for et specielt emne.

På baggrund af hovedfagseksamen i dansk og bifagseksamen i kristendomskundskab blev der dispenseret for alle fag på forprøven undtagen faget Gammel testamente og en emneopgave på afsluttende del.

Studienævnet har for nylig vedtaget, at ansøgninger om meritoverførsel skal forelægges de faglige vejledere, inden ansøgningerne forelægges for studienævnet.

For Århus Universitets vedkommende har opdelingen af det teologiske hovedområde i den teologiske faggruppe og i fag-

grupperne religion/religionshistorie betydet, at studienæv-
nene er vant til at foretage meritoverførsel. Det bemærkes,
at humanistbekendtgørelsen, se pkt. 3.1.2.2.2., er gældende
for de to religionsfag.

Da der ikke for Århus universitets vedkommende er så frit
valg af emneopgaver, vil tidligere uddannelse skulle have
teologisk relevans for, at elementer af uddannelsen kan god-
skrives ved meritoverførsel.

3.1.2. Arbejdsgruppens overvejelser.

3.1.2.1. Forudsætninger.

Arbejdsgruppens sammensætning gør den uegnet til at fungere
som repræsentant for folkekirken som aftagergruppe. Arbejds-
gruppen har derfor ikke taget stilling til, om studieind-
holdet er adækvat i forhold til de krav, der i dag stilles
til en præst. Der foreligger ejheller fra de kirkelige til-
synsmyndigheder påpeging af mangler ved den teologiske uni-
versitetsuddannelse, som kunne have dannet grundlag for ar-
bejdsgruppens arbejde.

Det formidlingsaspekt for det teologiske studium, som har
været fremhævet under udvalgets indledende drøftelse, har en
sådan sammenhæng med arbejdsgruppe Ill's arbejde, at det
ikke kan behandles uafhængigt af overvejelserne i nævnte ar-
bejdsgruppe.

Arbejdsgruppen har derfor i første række opfattet sin opgave
som beskrivende. Man har i så henseende taget sit udgangs-
punkt i, om de hensyn, der lå bagved den ved lov nr. 132 af
27. marts 1985 om ændring af lov om adgang til præsteembeder
i folkekirken ophævede bestemmelse i f 2, stk. 1 nr. 3 i lov
nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i fol-
kekirken ("akademikerparagraffen"), kan tilgodeses i rimelig
omfang gennem meritoverførsel til det teologiske studium.

Arbejdsgruppen har herved ikke lagt vægt på, at der for
tiden gennem adgangs begrænsningsregler er lagt hindringer i

vejen for optagelse til det teologiske studium af kandidater fra andre studieretninger, idet arbejdsgruppen må formode, at disse hindringer vil være af midlertidig karakter.

3.1.2.2. Overvejelser og indstilling

3.1.2.2.1. Akademikerparagraffen.

Efter den ophævede bestemmelse i § 2, stk. 1, nr. 3 i lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken kunne der, når særlige omstændigheder talte derfor, ved kgl. resolution i hvert enkelt tilfælde gives personer, der ved et af universiteterne eller anden højere læreanstalt her i landet havde bestået en anden afsluttende prøve end den teologiske, adgang til at søge præsteembede i folkekirken.

Det kunne stilles som vilkår, at vedkommende havde bestået en særlig prøve efter nærmere af kirkeministeriet i hvert enkelt tilfælde truffet bestemmelse.

Bag denne bestemmelse lå en opfattelse af, at personer med en anden uddannelse end den teologiske og dermed med andre livserfaringer og synsvinkler på tilværelsen kunne give folkekirken et positivt islæt.

Selv om anvendelse af "akademikerparagraffen" forudsatte, at "særlige omstændigheder" skulle tale herfor, udviklede praksis sig imidlertid således, at der ikke skønnedes over den enkelte persons egnethed, men i alle tilfælde blev foreskrevet en særlig prøve. Bestod vedkommende denne prøve, blev der automatisk givet den pågældende tilladelse til at søge præstestilling.

Der har været rejst kritik heraf og herudover af, at prøven ikke havde en tilstrækkelig sværhedsgrad.

Efter ophævelsen af "akademikerparagraffen" pr. 1. juli 1985 vil ca. 20 personer kunne opnå tilladelse til at søge præstestilling i folkekirken i henhold til overgangsbestemmelsen i lov af 27. marts 1985.

Pr. 1. januar 1986 har ialt 195 personer fået tilladelse til at søge præstestilling efter "akademikerparagraffen". Det fremgår af bilag 3, hvilken højere uddannelse de pågældende **havde**.

Bilag 4 viser tilsvarende hvilken højere uddannelse de ca. 125 personer havde, som efter at have fået tilladelse til at søge præstestilling i folkekirken, har søgt og fået præstestilling. Heraf er 82 personer stadig ansat i fast præstestilling i folkekirken og 15 er ansat som valgmenighedspræster, hjælpepræster og under **DKU** o.a.

3.1.2.2.2 Studietilpasning.

Man kunne forestille sig princippet i "akademikerparagraffen" overført til det teologiske studium.

Princippet i "akademikerparagraffen" var som foran beskrevet, at personer, der havde anden afsluttende eksamen fra en højere læreanstalt, kunne få tilladelse til at søge præstestilling mod at aflægge en tilfredsstillende prøve i de teologiske hovedfag. De pågældende erhvervede ikke derved nogen særlig akademisk grad.

En umiddelbar overførsel af praksis under "akademikerparagraffen" ville betyde, at en anden eksamen fra en højere uddannelsesinstitution kunne ækvalere alt andet end første del - (grund) - uddannelsen i Gammel testamente, Ny testamente, kirkehistorie, systematisk teologi (dogmatik, etik og religionsfilosofi) samt filosofi, og det i studiet forudsatte kendskab til græsk og hebraisk ville bortfalde.

Ændringerne i forhold til praksis under "akademikerparagraffen" ville bestå i, at den hidtidige teologiske prøve ved et særligt prøveudvalg erstattes af den teologiske første dels

uddannelse, og at den pågældende dermed ville være cand. theol.

Selvom en sådan ordning i forhold til tidligere ville indebære garantier for uddannelsens niveau i og med, at den overtages af de teologiske fakulteter, vil den ikke være forsvarlig. Der kan i denne forbindelse henvises til, at i alle de betænkninger m.v., som foreligger som grundlag for udvalgets arbejde, er det forudsat, at større teologisk viden i fremtiden må kræves af de personer uden teologisk kandidateksamen, der får tilladelse til at søge præstestilling.

Hertil kommer de vanskeligheder, der vil være forbundet med at undervise studenter til 1. del, såfremt nogle har de gammelsproglige forudsætninger og andre ikke. En overvindelse af denne vanskelighed vil kun kunne ske ved generelt at henskyde sprogkrav til 2. del - eventuelt valgfrit - og dette vil, såfremt studiets videnskabelige niveau skal opretholdes, være udelukket.

Imidlertid var en mindre radikal åbning af studiet over for andre studier tænkelig, således at andre akademiske uddannelser vil kunne ækvivalere dele af anden - dels uddannelsen på det teologiske studium - altså et eller flere af specialerne/emneopgaverne. En sådan åbning har allerede i betydeligt omfang fundet sted gennem meritoverførsel, jfr. foran pkt. 3.1.1.3. Spørgsmålet er blot, om der bør gives mulighed for meritoverførsel, også uanset om vedkommende uddannelse kan siges at have berøring, endsige sammenfald med teologiske discipliner.

En sådan mulighed vil falde godt i tråd med undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 223 af 15. maj 1985 om humanistiske kandidatuddannelser m.v. Efter denne er kandidatuddannelsen opbygget således:

Grunduddannelse: 2 års studium i et fag eller nærmere afgrænset fagområde.

Overbygning A (cand. phil.): 2 års videre studier inden for grunduddannelsen samt eventuelt tilvalg af fag udenfor, dog højst af 1 års varighed.

Overbygning B (cand. mag.): 1 års yderligere studier. Tilvalg af fag udenfor grunduddannelsen, men indenfor den samlede uddannelse, kan ske med minimum 1 og maksimum 2 år.

Overbygning C (mag. art.): 1 års yderligere studier, dog inden for fag og faglige områder, der i særlig grad stiler mod erhvervsfunktioner, der omfatter videnskabeligt arbejde. Overbygning C afsluttes med magisterkonferens.

Som eksempel på hvorledes humanistbekendtgørelsen praktiseres indenfor faget religion henvises til oversigt og skema i bilag 7.

I overbygning B og C kan indlægges praktik af et halvt års varighed, uden at dette medregnes i studietiden.

3.1.2.2.3. Indstilling.

Det må forudses, at en ændret studieordning for det teologiske studium vil blive optaget til drøftelse mellem undervisningsministeriet og de kompetente organer for de teologiske fakulteter.

I disse drøftelser vil studieforkortelse begrundet i anden uddannelse utvivlsomt komme til at indtage en central plads.

Arbejdsgruppen indstiller, at udvalget henviser overvejelserne om betydningen af anden højere uddannelse end den teologiske kandidatuddannelse for adgangen til at opnå den teologiske kandidatgrad - og dermed adgang til at søge præstestilling - til disse drøftelser, udvalget bør tage stilling

til, om det bør indstilles, at folkekirken - som den væsentligste aftager af teologiske kandidater - placeres i disse drøftelser.

3.2. Udvalgets bemærkninger.

Udvalget tiltræder arbejdsgruppens indstilling.

Udvalget indstiller til kirkeministeren, at kirkeministeriet som repræsentant for folkekirken som aftager af teologiske kandidater deltager i forhandlingerne om en ny studieordning for det teologiske studium, samt at ministeren nedsætter en baggrundsgruppe for ministeriets forhandlere.

Hertil foreslås udpeget repræsentanter for menighedsråd og præster efter indstilling fra vedkommende foreninger samt repræsentanter udpeget af biskopperne. Endelig bør Pastoralseminariets og Præstehøjskolens rektorer deltage i baggrundsgruppen.

Der henvises i øvrigt til udvalgets bemærkninger nedenfor i pkt. 5.2.

4.1. Beretning fra arbejdsgruppe II om adgang for andre end teologiske kandidater til at få ansættelse som præst i folkekirken.

4.1.1. Særlig tilladelse (adgang) til at søge præstestilling.

4.1.1.1. Særlige, ved uddannelseskraft afgrænsede grupper.

4.1.1.1.1. Nuværende bestemmelser M962-loven).

Særlige, ved uddannelse afgrænsede grupper omtales i lovens § 1, nr. 2. (**universitetsprøve** for missionærer).

§ 2, stk. 1, nr. 1 (afsluttende teologisk prøve ved en evangelisk-luthersk læreanstalt uden for riget).

§ 2, stk. 1, nr. 2 (afsluttende teologisk prøve ved anden læreanstalt i eller uden for riget).

En vurdering af disse bestemmelser er ikke henlagt til arbejdsgruppen og er derfor udeladt i denne beretning.

4.1.1.1.2. Tidligere lovgivning.

4.1.1.1.2.1. Akademikere.

I henhold til § 2 i lov nr. 285 af 30. juli 1922 om adgang til præsteembeder i folkekirken, kunne mænd, der ved Københavns universitet havde bestået en anden afsluttende prøve end den teologiske, søges af en menighed til et embede på de i menighedsrådslovens § 38 (nu 5 42) anførte vilkår.

Efter kåringsbestemmelsen i § 38 i lov nr. 280 af 30. juli 1922 om menighedsråd kunne en bestemt mand blive beskikket som præst, såfremt denne ansættelse var ønsket af et menighedsråd eller af 25 % af de stemmeberettigede menighedsmedlemmer, og såfremt der ved en afstemning på et menighedsmøde var et flertal på 2/3 af de afgivne stemmer for beskikkel-

sen. Det var et vilkår for ansættelse, at ansøgerne var fyldt 35 år. Forflyttelse til andet embede kunne kun ske på samme vilkår (ved kåring).

Det var en forudsætning, at de gennem deres arbejde til kirkens og menighedens tarv havde vist sig i besiddelse af de egenskaber, der kræves til præstegerningen. Denne betingelse gjaldt dog ikke akademikere.

Ved lovens revision i 1941 bortfaldt denne adgangsmulighed for akademikere med anden uddannelse end den teologiske og blev først genindført ved adgangsloven af 1962, dog nu uden krav om kåring. Bestemmelsen er ophævet igen ved lov af 27. marts 1985.

I henhold til akademikerbestemmelsen fra 1962 er der givet 195 tilladelser i tiden 1962-85. Heraf 104 siden 1. januar 1981 (31 siden 1. januar 1985).

Der er for tiden ansat 82 personer i fast præstestilling i folkekirken i henhold til denne bestemmelse.

4.1.1.1.2.2. "Særuddannelsen".

I henhold til 5 1 i lov nr. 97 af 17. marts 1971 om afhjælpning af præstemangelen kunne tilladelse til at søge embede gives af kirkeministeren til følgende:

1. Personer, der ved dansk seminarium havde bestået en afsluttende prøve,
2. Personer, der kunne godtgøre at have tilsvarende kundskaber.

Det var et vilkår for tilladelsen, at de pågældende havde bestået en af kirkeministeren fastsat prøve. Loven var tidsbegrænset og udløb ultimo marts 1981.

I lovens gyldighedsperiode blev der givet 410 tilladelser.

285 personer er for tiden ansat som præst i folkekirken i medfør af denne lov.

4.1.1.2. Særlige, ved tidligere virksomhed afgrænsede grupper.

Lov om adgang til præsteembeder giver nedennævnte personer adgang til at søge (anden) præstestilling i folkekirken.

1. Personer, der har virket i mindst 7 år som præst for en dansk evangelisk - luthersk menighed uden for riget, og som af vedkommende biskop findes egnede til at overtage præstestilling her i landet (S 1, nr. 3).
2. Personer, der i mindst 7 år har virket som præst for en evangelisk - luthersk frimenighed, der opfylder lovgivningens betingelser for at få folkekirkens kirker overladt til brug (§ 1, nr. 4).
3. Præster, der er beskikket i henhold til menighedsrådslovens § 42, når de i 7 år har gjort tjeneste på et sted i en sognemenighed eller valgmenighed.

Der kan efter lovens S 2, stk. 1, nr. 4, gives missionærer, der har gjort tjeneste på missionsmarken i 7 år, tilladelse til at søge præstestilling i folkekirken. Tilladelsen kan betinges af - og bliver det almindeligvis - at vedkommende på tilfredsstillende måde gennemfører en særlig prøve.

Efter bestemmelsen i S 1, nr. 2, er personer, der har aflagt universitetsprøven for missionærer og som derefter er ordineret og har gjort tjeneste på missionsmarken i 7 år, umiddelbart berettiget til at søge præstestilling i folkekirken.

Bestemmelsen har ikke haft nogen betydning i mange år, da universitetsprøven for missionærer forlængst er afskaffet.

Det er ikke pålagt arbejdsgruppen at overveje hensigtsmæssigheden af de foran omtalte bestemmelser. Dog vil bestemmelsen om forflyttelsesadgangen for "kårede" præster blive omtalt nedenfor under pkt. 4.1.2.

En stillingtagen til de øvrige bestemmelser vil formentlig være forholdsvis enkel, når endelig stilling er taget til det nedenfor under pkt. 4.1.1.5. fremsatte forslag.

4.1.1.3. Særlige uddannelseskrav til bestemte stillinger.

Som eksempel herpå kan kun nævnes præstestillingerne ved døve menighederne og institutioner af særlig art. Efter lovens § 4 kan der til disse stillinger udnævnes personer, der ikke opfylder lovens almindelige uddannelseskrav.

Bestemmelsen er motiveret i erfaring om, at det kan vise sig vanskeligt til døvepræstestillinger at fremkalde ansøgere, der opfylder såvel lovens uddannelseskrav som de særlige sprogkrav, stillingernes varetagelse forudsætter.

Bestemmelsen forstås meget begrænset og kan således ikke anvendes på stillinger som fængselspræst, sygehuspræst eller præst for de hørehæmmede.

En efter § 4 udnævnt præst kan kun forflyttes til præstestilling af tilsvarende art og kun efter anbefaling af biskoppen.

Det er ikke pålagt arbejdsgruppen at vurdere hensigtsmæssigheden af lovens f 4. I en sådan vurdering måtte inddrages betydningen af den ved § 14 i kirkeministeriets bekendtgørelse af 11. maj 1985 om menighedsråd for døve menighederne gennemførte kåringsbestemmelse - citeret under pkt. 4.1.2.1.

4.1.1.4. Tidligere betækningsforslag.

4.1.1.4.1. 7. mai-udvalget.

Udvalgets udgangspunkt var en formodning om en vis begrænset præstemangel i en nærmere fremtid.

Det var i udvalgets forslag nævnt som vilkår, at en prøve af en sværhedsgrad, der tilnærmede sig teologisk kandidateksamen, skulle bestås.

For så vidt angår de her omhandlede særlige grupper, foreslog udvalget i modelforslaa I adgangsmulighed for følgende:

- a. Danske missionærer, der har virket 7 år uden for riget med evangeliserende arbejde for et dansk evangelisk-luthersk missionsselskab.
- b. Personer, der har bestået lærereksamen ved et seminarium her i landet med liniefag i kristendomskundskab/religion.
- c. Personer, der har bestået studentereksamen eller HF-eksamen eller 5 enkeltfagseksaminer under HF i følgende fag: Dansk (skriftlig og mundtlig), engelsk eller tysk fællesfag, historie, samfundsfag og religion, og som har gennemført en uddannelse af mindst 3 års varighed.

udvalget foreslog dog en adgangsbegrænsning gennem en kvoteringsordning for at hindre en overproduktion. Denne kvoteringsordning omfattede dog ikke missionærer.

Det er i forslaget for disse grupper nævnt som vilkår, at ansøgerne er fyldt 35 år.

Modelforslaa II er identisk med Modelforslag I, dog således, at følgende grupper efter modelforslag II ikke vil få mulighed for at blive præst i folkekirken.

Lærere med liniefagsuddannelse i kr./rel., personer med studentereksamen, HF-eksamen eller 5 HF-enkeltfagseksaminer samt fuldført 3-årig erhvervsuddannelse.

For så vidt angår døvepræster svarer 7. maj-udvalgets forslag stort set til 1962-lovens f 4, dog således at "Institutioner af særlig art" er udeladt, da bestemmelsen aldrig har været anvendt.

7. maj-udvalgets forslag blev mødt med en vis betænkelse, idet erfaringerne fra særuddannelsen samt det voksende pres fra andre akademikere end de teologiske ikke gjorde en alternativ præsteuddannelse ønskelig.

Kredsen af ansøgergrupper i Modelforslag I kritiseredes som alt for vidtgående.

4.1.1.4.2 Fakulteterne.

På grundlag af 7. maj-udvalgets forslag fremkom de to teologiske fakulteter i efteråret 1983 med et selvstændigt forslag til en ny lov.

Personkredsen i fakulteternes forslag er nogenlunde identisk med 7. maj-udvalgets modelforslag I, dog således at der for de foran nævnte grupper (med undtagelse af missionærerne) er lagt vægt på, at der indgår teologiske elementer i det hidtidige uddannelsesforløb.

Prøven foreslås overladt til fakulteterne, der i forbindelse hermed vil anvende meritoverførsel og ækvivalensvurdering. Endvidere foreslår fakulteterne åbnet mulighed for, at kirkeministerens, når der er behov herfor, kan rekvirere undervisning på universiteterne, hvorved særligt er tænkt på præstemangelsituationer. I sådanne situationer indeholder forslaget således mulighed for en særuddannelse sideløbende med den teologiske kandidatuddannelse.

4.1.1.4.3 Kirkeministeriets forslag.

Kirkeministeriets i foråret 1984 udarbejdede udkast til lovforslag har - i modsætning til 7. maj-udvalgets forslag og for så vidt også fakultetsforslaget - som udgangspunkt, at manglen på ansøgere med teologisk kandidateksamen, der var

den afgørende forudsætning for 7. maj-udvalgets forslag - og for så vidt også fakultetsforslaget - nu er afhjulpet, da antallet af teologiske kandidater er stigende og i en årrække synes at ville svare til folkekirkenes behov.

udkastet giver mulighed for at tage andre end teologiske kandidater i betragtning som ansøgere, under forudsætning af, at disse i de teologiske hovedfag (Gi. testamente, Ny testamente, kirkehistorie, dogmatik og religionsfilosofi) kunne godtgøre en viden svarende til teologisk kandidateksamen. Etablering af en alternativ præsteuddannelse til universitetsuddannelsen var ikke lovforslagets hensigt.

Ansøgere med andre uddannelsesforløb end den teologiske skal være fyldt 35 år.

udkastet blev i sommeren 1984 sendt til høring.

Høringssvarene udtrykker alvorlig bekymring for virkningen af lovforslagets gennemførelse. Der næres tvivl om mulighederne for en rimelig administration af forslaget. Endvidere udtrykkes betænkelighed ved de private uddannelsesinstitutioner, som forslagets gennemførelse må forventes af afføde.

4.1.1.5 Arbejdsgruppens overvejelser og forslag.

4.1.1.5.1. Afgrænsning af opgaven.

Hverken i det historiske forløb eller i de forarbejder og høringsvar, som omtales under pkt. 4.1.1.4. tegner der sig antydningssvis omrids til en løsning af arbejdsgruppens opgave.

Arbejdsgruppen skønner dog at kunne anlægge følgende negative afgrænsning:

1. En nødløsning med henblik på muligt opstående mangel af teologiske kandidater er ikke interessant i øjeblikket.

b. En afgrænsning efter et bestemt uddannelsesniveau (som f.eks. akademisk uddannelse) er ikke ønskelig. Denne konklusion synes at kunne udledes af folketingets behandling af forslaget om akademikerparagraffens ophævelse. (Hermed må iøvrigt arbejdsgruppe I's arbejde sammenholdes).

c. Der er formentlig enighed om, at det må være hovedreglen, at præstestillinger besættes med teologiske kandidater. Det er med andre ord arbejdsgruppens opgave at søge de undtagelser fra denne hovedregel, som er begrundede.

4.1.1.5.2. Afgrænsning efter forudsætninger.

Som en almindeligt holdt begrundelse for at sikre mulighed for, at andre end teologiske kandidater kan tages i betragtning ved ansættelse af præster, kan anføres, at det ikke kan afvises, at der uden for de teologiske kandidaters kredse findes personer med en erfaring og indsigt, der må påregnes at gøre dem velegnede som præster. Det må endog anses for sandsynligt, at sådanne personer vil kunne tilføre folkekirken nye synsvinkler eller arbejdsformer, der vil være til folkekirkens gavn.

Dette kan vanskeligt bestrides, men rækkevidden af betragtningerne bør ikke overvurderes. Antallet af personer med de forudsatte egenskaber i forbindelse med solid teologisk viden er næppe overvældende stort, og kun en brøkdel af disse må formodes at ville søge præstestilling. Det er imidlertid disse personer, en undtagelsesbestemmelse bør tage sigte på.

De egenskaber, der er forudsat til stede, findes ikke ensidigt tilknyttet en bestemt uddannelse. Det må tværtimod siges at være en erfaring fra praksis vedrørende akademikerparagraffen, at en bestemmelse ved at lægge sig fast på et bestemt uddannelsesniveau vil medvirke til at dette uddannelseskraft bliver den afgørende betingelse, medens accessoriske betingelser vil have vanskeligere ved at hævde sig ved siden heraf, således krævede akademikerparagraffen ikke blot akademisk uddannelse, men også at særlige omstændigheder

skulle være til stede. Dette sidste krav udhuledes, efterhånden som praksis efter bestemmelsen institutionaliseredes.

En for folkekirken rimelig åbning over for andre end teologiske kandidater må derfor give plads for en høj grad af konkret vurdering.

Ved § 5 i lov om adgang til præsteembeder i folkekirken bestemmes, at personer, der ikke opfylder almindelige uddannelseskra-
v i loven, kan beskikkes til præstestilling efter kåringsparagraffen (lov om menighedsråd § 42): "såfremt de gennem deres arbejde til kirkens og menighedens tarv i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af de egenskaber, der kræves til præstegerningen".

udgangspunkt kan naturligt tages heri. Dog synes det i denne henseende underordnet, hvor "de egenskaber der kræves til præstegerningen" er lagt for dagen.

En lovbestemmelse kunne herefter formuleres således:

"Kirkeministeren kan undtagelsesvis give en person, der ikke opfylder betingelserne i ff. . . . , tilladelse til at søge præstestilling, såfremt den pågældende i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af egenskaber, der har væsentlig betydning for varetagelse af præstestilling.

Stk. 2. Det er et vilkår, at den pågældende er fyldt 35 år og består en af kirkeministeren fastsat prøve."

Til denne bestemmelse skal knyttes følgende bemærkninger udover de allerede anførte:

Når det er foreslået, at det udtrykkeligt fastslås, at tilladelse kun kan gives undtagelsesvis, er det ikke hermed tilsigtet alene at fastsætte en kvantitativ begrænsning, men tillige en kvalitativ. Det undtagelsesvise henviser således til "i fremtrædende grad", og begge begrænsninger i forening understreger, at de egenskaber, som en ansøger skal have lagt for dagen i sit hidtidige virke, utvivlsomt har væsentlig betydning for præstegerningen. Hertil bidrager tillige kravet om, at ansøgeren skal være fyldt 35 år og altså have en del års virksomhed bag sig.

Bestemmelsen må administreres i samarbejde mellem kirkeministeriet og biskopperne. Ministeriet må støtte sin vurdering af en persons egnethed på vurdering fra biskoppen i det stift, hvor den pågældende har bopæl. Biskoppen må på den anden side afstemme sit vurderingsniveau med ministeriets, således at dels praksis bliver tilnærmelsesvis ens i alle stifter, dels at bestemmelsen ikke mister sin karakter af undtagelsesbestemmelse.

udover denne vurdering af ansøgerens egenskaber må det sikres, at ansøgeren har en tilstrækkelig teologisk ballast. Ansøgeren må indstille sig til en prøve. Denne prøve bør fastlægges i det enkelte tilfælde og forestås af biskoppen med sådan bistand fra de teologiske fakulteter, som biskoppen konkret finder ønskelig. Arbejdsgruppen kan ikke tilråde et centralt prøvende organ, der kan indebære kimen til, at der gradvis danner sig en ny egentlig adgangsvej til præstestillinger. Hertil kommer, at biskoppen i kraft af sit tilsyn med præster - og dermed sit nøje kendskab til de krav præstegerningen stiller - og sit ansvar for folkekirken har forudsætningerne fremfor nogen anden til også på dette punkt, at vurdere egnethed.

Hvis man afsluttende skulle konkretisere, hvilke personer, der kunne tænkes omfattet af den foreslåede bestemmelse, kan umiddelbart nævnes personer, der på særlig fortjenstfuld måde har gjort sig gældende i folkeoplysende, kulturformidlende eller anden pædagogisk virksomhed.

Et mindretal (Erling Albinus) ønsker tilføjet:

I bemærkningerne til forslaget om lovbestemmelsen tilsigtes en begrænsning af de tilladelser til at søge præstestillinger, der ifølge bestemmelsen skal kunne gives af kirkeministeren.

I forslaget skal denne begrænsning sikres ved udtrykket "undtagelsesvis".

Det er min mening, at udtrykket ikke sikrer nogen restriktiv praksis, men blot tilkendegiver en hensigt.

Min opfattelse bestyrkes af den praksis, der udviklede sig i administrationen af akademikerbestemmelsen i lov nr. 218 af 16. juni 1962, den nu ophævede § 2, stk. 1 nr. 3.

Til trods for at der i denne bestemmelse var tale om, at tilladelse kunne gives "når særlige omstændigheder taler derfor" og "i hvert enkelt tilfælde", så var det dog ikke muligt for kirkeministeren - trods arbejdsløshed blandt teologer - at afgrænse tilladelseernes antal. Bestemmelsen blev derfor også ophævet i marts 1985.

Man kan indvende, at ifølge akademikerbestemmelsen blev der åbnet adgang for personer med særlige uddannelsesmæssige forudsætninger, mens den bestemmelse, der nu foreslås, ikke sigter på personer, der i kraft af uddannelse kan henføres til en særlig gruppe, samt at enhver, der kan komme på tale som ansøger ifølge bestemmelsen, skal individuelt bedømmes af biskop og ministerium. Det sikrer efter min mening kun, at der ikke kan blive tale om en automatisk virkende praksis.

Det sikrer ikke, at udtrykket "undtagelsesvis" kommer til at virke mere begrænsende end udtrykket "i særlige tilfælde" kom til det.

Begrænsningen vil efter min mening i for høj grad afhænge af de administrerende personers skøn.

Jeg må derfor foreslå, at der i bemærkningerne til lovbestemmelsen indføjes, at det forudsættes, at kirkeministeren maksimalt udsteder 2-3 tilladelser årligt.

4.1.2. Menighedens valg af præst.

4.1.2.1 Nuværende bestemmelse og bestemmelsens forhistorie.

I henhold til lov nr. 285 af 30. juli 1922 om adgang til præsteembeder i folkekirken kunne ikke akademisk-uddannede mænd, der gennem deres arbejde til kirkens og menighedens tarv havde vist sig i besiddelse af de egenskaber, der kræves til præstegerningen, af en menighed søges til et embede på de i menighedsrådslovens § 38 anførte vilkår.

Forflyttelse til andet embede kunne kun ske på samme vilkår.

Ved lov nr. 195 af 16. april 1941 om adgang til præsteembeder i folkekirken § 3 kunne mænd, der gennem deres arbejde til kirkens og menighedens tarv i fremtrædende grad havde vist sig i besiddelse af de egenskaber, der krævedes til præstegerningen, blive ansat i et bestemt embede på de i menighedsrådslovens f 38 anførte vilkår.

Bestemmelsen var en stramning af 1922-lovens bestemmelse, idet det nu krævedes, at vedkommende "i fremtrædende grad" havde vist sig i besiddelse

Forflyttelse til andet embede kunne ske efter de almindelige regler, når vedkommende i 7 år havde gjort tjeneste i samme menighed.

Denne adgangsmulighed for lægfolk er videreført i adgangsloven af 1962, der kræver opfyldelse af de i menighedsrådslovens f 42 nævnte vilkår.

De nuværende adgangsbetingelser er:

- a. "arbejde til kirkens og menighedens tarv i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af de egenskaber, der kræves til præstegerningen".
- b. Prøve.
- c. 35 år.
- d. kirkeministeren finder det forsvarligt.
- e. 2/3 af de afgivne stemmer på et menighedsmøde.

I modsætning til de øvrige adgangsveje, hvor uddannelseskrav fastsættes af hensyn til folkekirken som helhed, skal bestemmelsen i "kåningsparagraffen" tilgode den enkelte menighed. Som en konsekvens heraf er der fastsat den ovenfor nævnte særlige begrænsning i forflyttelsesadgangen.

En særlig kåningsbestemmelse er nu indsat i 5 14 i bekendtgørelse af 11. maj 1985 om menighedsråd for døvemenighederne i folkekirken.

Bestemmelsen er sålydende:

i 14 Hvis et menighedsråd skønner, at der i menigheden er et udbredt ønske om, at en bestemt person ansættes i en ledig stilling som døvepræst, kan kirkeministeren uanset bestemmelserne i §§ 10-13 imødekomme ønsket, hvis

1. ansøgning fra menighedsrådet herom er kirkeministeren i hænde senest 14 dage efter ansøgningsfristens udløb,
2. ansøgeren opfylder betingelserne for at søge præstestilling i folkekirken eller består en særlig prøve efter bestemmelser, der fastsættes af kirkeministeren i det enkelte tilfælde efter indhentet erklæring fra det i henhold til 5 3 i lov om adgang til præsteembeder i folkekirken nedsatte udvalg, og
3. der ved afstemning på efterfølgende menighedsmøder i hvert af menighedsrådskredsens valgdistrikter, jfr. § 3, opnås 2/3 af de afgivne stemmer for ønsket om ansættelse af den pågældende. Kirkeministeren fastsætter nærmere regler for afholdelse af menighedsmøder og afstemningen.

4.1.2.2. Anvendelse.

Den såkaldte "kåningsparagraf" har en sammenhæng med andre adgangsveje som nedenstående statistik viser:

	Det gennemsnitlige antal ledige embeder pr. år:	Antal ansættelser af lægmænd ialt: d.v.s. pr. år:	
	<u>ca.</u>	<u>ca.</u>	<u>ca.</u>
1920-1930	119	18	1,8
1930-1940	111	7	0,7
1940-1950	105	6	0,6
1950-1960	78	0	0
1960-1970	142	28	2,8
1970-1980	104	29	2,9
1980-1985	50	3	0,6

Der er for tiden ansat 37 personer som præst i folkekirken efter denne bestemmelse.

4.1.2.3. Arbejdsgruppens overvejelser og forslag.

Efter den nugældende bestemmelse er det en betingelse at de pågældende gennem deres arbejde til kirkens og menighedens tarv i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af de egenskaber, der kræves til præstegerningen. Hidtil er kravet i praksis fortolket overordentlig lempeligt. Det væsentlige må da også være, at menigheden ønsker den bestemte person som præst, og at biskoppen vurderer den pågældendes forudsætninger for at varetage præstestillingen som tilfredsstillende.

Biskoppens vurdering har sin naturlige forudsætning i biskoppens tilsynspligt. Det anses som en selvfølge, at biskoppen som led i vurderingen kan foreskrive en prøve, og at biskoppen kan antage bistand - eventuelt fra de teologiske fakulteter - ved afholdelse af denne prøve.

Denne mildnen af kåringsbestemmelsens krav er begrundet i forholdet mellem den bestemte menighed og den bestemte person, og bør derfor modsvares af en skærpelse af betingelserne for, at præsten kan søge forflyttelse. Helt at afvise muligheden for at søge forflyttelse - altså en tilbagevenden til tilstanden under 1922-loven - er næppe rimelig. Derimod synes det begrundet at genindføre det i 1962-loven udgåede krav om, at den stedlige biskop skal kunne anbefale forflyttelse.

Den nuværende f 5 i lov om adgang til præsteembeder i folkekirken foreslås i overensstemmelse hermed affattet således:

"§ ____ . Personer, der ikke opfylder betingelserne i §§ , kan ansættes i præstestillinger efter bestemmelsen i § 42, stk. 1, i lov om menighedsråd, jfr. bekendtgørelse nr. 462 af 14. september 1984, såfremt dette anbefales af biskoppen.

Stk. 2. En efter stk. 1 ansat præst kan søge forflyttelse efter 7 års ansættelse som præst i folkekirken, såfremt dette anbefales af biskoppen".

Til bestemmelsens stk. 2 skal føjes den yderligere bemærkning, at det nugældende krav om, at de 7 års præstetjeneste skal være tilbagelagt i samme stilling, ikke er gentaget. Det synes tilstrækkeligt efter formålet, at den pågældende har virket 7 år som præst i folkekirken (herunder eventuelt som valgmenighedspræst), når krav om biskoppens anbefaling indføres.

4.2. Udvalgets bemærkninger.

udvalget tiltræder arbejdsgruppens forslag, der er indarbejdet i udvalgets lovforslag, jfr. kap. 2.

udvalget er enig med præsteforeningens repræsentant i, at den i pkt. 4.1.1.5.2. foreslåede bestemmelse bør praktiseres som en undtagelsesbestemmelse, og at kun et talmæssigt meget begrænset antal personer bør kunne opnå tilladelse efter bestemmelsen, udvalget mener det dog ikke administrativt rime-

ligt og hensigtsmæssigt på forhånd at fastsætte det antal tilladelser, der bør gives, idet dette må formodes at ville variere fra år til år.

5.1. Beretning fra arbejdsgruppe III om den praktisk-teologiske uddannelse.

5.1.1. Arbejdsgruppens nedsættelse og kommissorium.

Om arbejdsgruppens sammensætning og kommissorium henvises til ovenfor under pkt. 1.4.

Arbejdsgruppen har holdt 5 møder, herunder 1 møde med professor dr. phil. Chr. Thodberg og lektor Mogens Lindhardt som repræsentanter for fagene praktisk teologi på henholdsvis Århus og Københavns universitet.

På dette møde blev mulighederne for overførsel af en del af den teoretiske undervisning på Pastorseminariet til fakulteterne drøftet med henblik på etablering af en teologisk kandidateksamen, der umiddelbart ville give adgang til ansættelse i præstestilling, kombineret med supplerende uddannelse i de første ansættelsesår.

Professor Thodberg gik ind for en overførsel af den teoretiske del af undervisningen i praktisk teologi på Pastorseminariet til universiteterne og af de praktiske fag til Præstehøjskolen som efteruddannelse, da motivationen for at sætte sig ind i disse fag ville være stærkere efter nogen tids ansættelse som præst. Nyuddannede teologiske kandidaters viden om pastoralteologi er utilstrækkelig, og en udbygning af undervisningen ville være rimelig.

Lektor Lindhardt delte ikke dette synspunkt, da Pastorseminariet ikke underviste i teoretisk stof, som ikke direkte belyste den praktiske undervisning, mens universitetet ikke med gældende studieordning tilgodeså den specifikke teoretiske basis for de praktiske fag. Teorien bag disse fag indgik således ingen steder i uddannelsen, hvorfor det var illusorisk at tale om overflytning.

5.1.2. Pastoralteologj.

Praktisk teologisk undervisning gives ved Pastoralseminariet og ved Præstehøjskolen. Sådant undervisning gives tillige i fagene praktisk teologi ved de teologiske fakulteter.

5.1.2.1. Pastoralseminariet.

5.1.2.1.1. Oprindelse og udvikling.

Pastoralseminariet er oprettet ved kgl. reskript af 13. januar 1809. Der undervistes fra begyndelsen i fagene homiletik, kateketik, kirkeret og psykologi. Kun teologiske kandidater kunne deltage i undervisningen.

Da der ikke var større søgning til den således etablerede undervisning, fastsattes der - med baggrund i Danske Lov 2-2-1 og forordning af 15. oktober 1792 - ved Cancelliets Promemoria af 7. december 1811 pligt for kandidaterne til at deltage i Pastoralseminariets undervisning som en betingelse for at kunne få præsteembede.

Med årene opstod den praksis, at der kunne dispenseres fra Pastoralseminariets undervisning, således at kandidaten i stedet kunne aflægge praktisk prøve for en biskop. I begyndelsen af dette århundrede havde denne praksis udviklet sig således, at næsten ingen af kandidaterne mødte til Pastoralseminariets undervisning.

For at bøde herpå tillod man nu, at 3. og 4. års studenter fulgte undervisningen. Dette førte efterhånden til, at næsten alle studenterne gik på Pastoralseminariet inden eksamen.

Bl.a. dette forhold blev gennem årene genstand for stærk kritik og ved kgl. anordning af 23. december 1941 blev der indført en nyordning af Pastoralseminariet.

Undervisningen skulle herefter foregå efter bestået teologisk kandidateksamen.

Ved anordning nr. 29 af 10. februar 1969 blev der oprettet en afdeling i Århus. Samtidig blev adgangen for teologiske studenter til at følge Pastoralseminariets undervisning genindført. Den nugældende anordning nr. 414 af 21. august 1975 om Pastoralseminariet betød ikke ændringer af interesse for arbejdsgruppens kommissorium.

Den stedse praktiserede, nu i anordningens § 4, stk. 3 indeholdte, hjemmel for kirkeministeriet til at give dispensation fra Pastoralseminarieundervisningen er i de senere år benyttet således, at der er meddelt dispensation til kandidater, som i nogle år efter bestået kandidateksamen har haft en modnende beskæftigelse, der har givet orientering i kirkens arbejde og været suppleret med deltagelse i dette. Derimod er der ved afgørelsen af dispensationsansøgninger principielt ikke taget hensyn af rent økonomisk art. Dispensation gives normalt efter at ansøgeren har gennemført en særlig anordnet prøve i pastoralteologi.

Pastoralseminariet er en godkendt uddannelsesinstitution i henseende til ydelse af statens uddannelsesstøtte.

5.1.2.1.2. Undervisning.

De nugældende regler for Pastoralseminariet findes som nævnt i anordning af 21. august 1975 (bilag 8).

Pastoralseminariets formål defineres heri (§ 1) som "at give vordende præster i folkekirken en praktisk - teologisk uddannelse på videnskabeligt grundlag."

Den af kirkeministeriet stadfæstede undervisningsplan ser således ud:

Det samlede antal undervisningstimer pr. kursus udgør 249 - 255 fordelt således:

Homiletik	56 - 60 timer
Kateketik	28 - 30 timer
Liturgik	28 timer
Hymnologi	14 timer
Pastorallære	18 timer
Kirkeret	20 timer
Kirkebogsføring	20 timer
Sjælesorg	14 timer
Psykiatri	15 timer
Sociallære og diakoni	12 timer
Kirkelig tale og læsning	12 timer
Kirkemusik	12 timer

Herudover afsættes 8 - 10 timer til foredrag om vekslende emner og ekskursioner.

Undervisningen meddeles i løbet af et universitetssemester. Kursus vil kunne følges særskilt i de enkelte fag.

Ingen teologisk kandidat kan præstevies uden at have fulgt Pastoralseminariets kurser (§ 4, stk. 2). Der afholdes ikke eksamen, men deltagelse i kurserne er obligatorisk. Dispensationsadgang hjemles dog ved § 4, stk. 3.

Adgang til at deltage i undervisningen har teologiske studenter (normalt dog først efter to års studietid), teologiske kandidater og andre, som forbereder sig til en præstegering i folkekirken.

Pastoralseminariet ledes af rektor, der tillige er hovedlærer ved afdelingen i Århus. Til afdelingen i København er knyttet en afdelingsleder, der er hovedlærer ved denne afdeling. Øvrige lærere er timelærere.

Efter ikrafttrædelsen af anordning af 10. februar 1969, som afløstes af anordningen af 1975, er den helt overvejende regel i Pastoralseminariets Århus afdeling, at Pastoralseminariets kurser gennemføres i studietiden.

I Københavns-afdelingen er nu over halvdelen af de studerende teologiske kandidater og andre, der har fået tilladelse til at søge præstestilling.

De 88, der afsluttede Pastoralseminariet i 1985 fordeltes således:

25 cand. teol ved tilmelding.

9 med tilladelse i henhold til adgangsløven.

54 stud. teol ved tilmelding.

Der skal gives de studerende lejlighed til i et vist omfang at prædike og til at undervise konfirmander. Endvidere skal de studerende have lejlighed til at sætte sig ind i forskellige grene af kirkens og menighedens arbejde (§ 3, stk. 3).

Denne praksis tilrettelægges ved, at de studerende prædiker ved offentlige gudstjenester, følger konfirmandundervisningen hos en præst og ved besøg hos forskellige kirkelige institutioner.

5.1.2.1.3. Praktik.

Efter anordningens § 3, stk. 4, kan der efter derom af kirkeministeren fastsætte regler gives studenter og kandidater adgang til at følge en præst i hans gerning.

Sådanne regler er ikke fastsat.

Med henblik på gennemførelsen af en mere omfattende praktik har det den 7. maj 1980 af kirkeministeriet nedsatte udvalg ved betænkning nr. 1007/1984 om forslag til en 2-årig forsøgsordning for Pastoralseminariet foreslået en praktikordning af 5 måneders varighed,

enten.-

a. Ved ansættelse som midlertidig hjælpepræst i et af kandidaten foreslået pastorat med en fastansat præst som vejleder, under forudsætning af, at præst og menighedsråd kan tiltræde en sådan ordning,

eller:

b. Ved turnustjeneste i et af kandidaten foreslået pastorat med en fastansat præst som vejleder, under forudsætning af, at præst og menighedsråd kan tiltræde en sådan ordning.

Denne praktikperiode skulle falde i forlængelse af Pastoralseminariets kurser.

Der har forsøgsvis i København og Århus i samarbejde med præsterne i år været afholdt "introduktion til præstens arbejde i sognet." Denne forsøgsordning bestod i, at studerende i to skemafrie uger fulgte en præst i hans daglige arbejde. Samtlige studerende deltog i forsøget i forårssemestret og anbefalede, at forsøget gentages i efterårssemestret 1986.

5.1.2.2. Præstediskolen.

Regler for Præstehøjskolen er fastsat ved lov af 26. maj 1976.

Ifølge loven (§ 1) er det Præstehøjskolens opgave gennem afholdelse af kursus at give folkekirkens præster adgang til efteruddannelse, herunder også en systematisk orientering i tidens filosofiske og sociologiske, litterære og kunstneriske problematik, pædagogik og pædagogisk praktik som forudsætning for varetagelsen af folkekirkens opgaver i det moderne samfund.

Der har i året 1985/86 været afholdt 4 kurser af en varighed på ca. 4 uger samt 10 kurser af kortere varighed. I alt deltog 225 præster.

Til Præstehøjskolen er knyttet en rektor samt to heltidsansatte lektorer, undervisningen foregår iøvrigt ved gæsteforelæsningsrelæsninger.

5.1.2.3, De praktisk-teologiske lærestole ved fakulteterne.

Særlige stillinger i faget praktisk teologi er oprettet i 1975 ved Københavns universitet og i 1973 ved Århus universitet:

Ved Københavns universitet er der ved afdelingen for praktisk teologi og religionsvidenskab under institut for systematisk teologi ansat 4 lektorer.

Ved Århus universitet er der under institut for praktisk teologi ansat 1 professor samt 1 adjunkt (4-årig stilling), der deles med faget religion/religionshistorie.

I året 85/86 har der været undervist over følgende emner:

Københavns universitet under faget praktisk teologi og religionsvidenskab:

Øvelse over Kaj Munk som teolog og præst.

Samtaler og øvelser over problematikken - Flygtning og fremmed.

En historisk gennemgang af forholdet mellem kristne og muslimer.

Øvelse over diakoni og teologi.

Forelæsning over kirke- og menighedssyn i folkekirken.

Kollokvier over kirke- og menighedssynets betydning i den praktiske teologi.

Forelæsning og kollokvier over sjælesorg mellem teologi og empiri.

Seminar om den kirkelige voksenundervisning - dens begrundelse, form og indhold.

Seminar over temaet "Flygtning og fremmed".

Århus universitet under institut for praktisk teologi:

Øvelse i religionspædagogik

Øvelse over dansk kirkeretshistorie fra reformationen til i dag.

Grundkursus i religionspsykologi

Øvelse over principielle problemer i forholdet mellem psykologi/psykoterapi og sjælesorg

Problemstillinger ud fra Grundtvigs prædikener og salmer.

Dåbs- og nadverritualets historie og teologi og nutidige problematik
Kirkesociologi

5.1.3. Tidligere betækningsforslag.

5.1.3.1. Betænkning nr. 498/1968 vedrørende den praktisk-teoloaiske uddannelse af præster i folkekirken.

Den ordning af Pastoralseminariets forhold, som blev gennemført ved anordning af 23. december 1941, blev navnlig i halvtredserne og tredserne genstand for stigende kritik. Kritikken opsummeres i betænkning nr. 498/1968.

Det blev kritiseret, at undervisningen i hovedfagene var tvungen, og at der blev undervist i for mange fag i forhold til den korte kursustid, uden at kandidaterne fik bibragt de nødvendige praktiske færdigheder.

Det blev tillige kritiseret, at teologiske kandidater ikke umiddelbart efter kandidateksamen kunne få lønnet ansættelse.

Yderligere blev det påpeget, at undervisningen på Pastoralseminariet i realiteten var en forlængelse af studietiden, og at kandidaterne var læsetrøtte efter kandidateksamen, hvorfor undervisningen på Pastoralseminariet burde henlægges til studietiden.

Der blev endvidere fremsat kritik af, at der ikke fandtes Pastoralseminarium i Århus.

Nogle af de forhold, der her er nævnt som grundlag for kritik, er senere ændret.

Det blev i betænkning nr. 498/1968 foreslået, at der indførtes en kandidattjeneste af 12 måneders varighed:

1. Efter kandidateksamen foranstaltes såvel i København som i Århus et teknisk kursus af 3 ugers varighed.

2. Efter afslutningen af dette kursus ordineres kandidaten og tilknyttes en præst, hvis opgave er at indføre ham i praktisk præstegerning.
3. 2 gange i løbet af kandidat tjenesten deltager kandidaterne i et 4 ugers kursus på Pastoralseminariet.
4. Til supplerung af kurserne gives der kandidaterne adgang til selvstudium, og til brug herfor udarbejder Pastoralseminariet skriftligt materiale.
5. Ved afslutningen får kandidaterne en attest, der giver dem ret til at søge præstestilling.
6. Fra begyndelsen af det tekniske kursus aflønnes kandidaterne med begyndelsesløn.
7. Ordningen omfatter såvel teologiske kandidater som andre, der i medfør af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken, har fået tilladelse til at søge stilling.

En nyordning af tilsvarende karakter foreslås i Kirkeministeriets strukturkommissions betænkning nr. 610/1971 pag. 114 ff.

5.1.3.2. Betænkning nr. 1007/1984 om forslag til en 2-åria forsøgsordning for Pastoralseminariet.

Betænkning nr. 1007/1984 tager sit udgangspunkt i de forudsætninger, som betænkning nr. 498/1968 opstiller for en nyordning:

a. Kandidaterne er ikke tilstrækkeligt rustede til at varetage præstestilling.

fej. En forbedring af uddannelsen må bygge på vekselvirkning mellem praksis og teori.

ç, Lønnet ansættelse må kunne opnås kort tid efter teologisk kandidateksamen.

Betænkningen indeholder et forslag til en 2-årig frivillig forsøgsordning:

1. Et 4 måneders kursus på Pastoralseminariet, der ændres lidt i forhold til den nugældende undervisningsplan.

2. Samtidig med dette kursus er de studerende i praktik hos en præst.
3. undervisningen på Pastorseminariet kan følges under eller efter studiet.
Herudover tilbydes efter kandidateksamen:
4. En videregående praktik i 5 måneder enten som hjælpepræst (med ordination) eller som turnustjeneste (uden ordination) jvf. iøvrigt pkt. 5.1.2.1.3.

5.1.3.3. Årsagerne til at disse betænkninger ikke er gennemført.

Betænkning nr. 498/1968 blev afgivet på et tidspunkt, hvor en betydelig mangel kunne forudses i de kommende mange år på ansøgere til præstestillinger. Det var derfor en afgørende indvending imod betænkningens forslag, at forslaget ville fastholde kandidaterne i uddannelse i længere tid, inden de kunne komme ud i de menigheder, der savnede præst.

Hertil kom økonomiske betænkeligheder. Økonomiske betænkeligheder har været den afgørende indvending imod betænkning nr. 1007/1984. udgifterne ved gennemførelsen af denne betænkning er beregnet på årsplan som neden for anført, idet udgifterne er opgjort efter forholdene ved betænkningens afgivelse i 1984, hvorefter det påregnedes, at 35 ud af ca. 50 teologiske kandidater hvert halvår ville benytte sig af den frivillige forsøgsordning. Praktikanterne forudsættes ansat efter hjælpepræsteoverenskomsten incl. rådighedstillæg.

Løn til praktikanterne	
2 x 35 x 5/12 x 171.200	= 4.993.000 kr.
Forsøgspraktikleder:	200.000 -
Honorar til de præster, der modtager praktikanter	
2 x 35 x 5/12 x 14.000	<u>408.000</u>
I alt pr. år	<u>5.601.000 kr.</u>

En nyordning, der gjordes obligatorisk for alle kandidater, ville koste ca. 8.000.000 kr. årlig.

En tilfredsstillende gennemførelse af betænkningernes forslag forudsætter, at de teologiske kandidater kan ordineres til kandidattjenesten (praktikanttjeneste efter betænkning 1007/1984).

Der vil her være tale om ordination til et uddannelsesforløb - og dermed et ordinationsgrundlag som ikke hidtil er anvendt i folkekirken. Nogle biskopper har udtalt betænkeligheder ved indførelse af et sådant nyt ordinationsgrundlag.

5.1.4. Arbejdsgruppens overvejelser og indstilling

Indholdet af den praktisk-teologiske uddannelse, som gives ved Pastorseminariet, beskrives i betænkning nr. 1007/1984, således som den vil være efter enkelte i betænkningen foreslåede justeringer. Beskrivelsen er optaget som bilag 9 til nærværende beretning.

Fælles for hovedfagene er, at de har såvel en teoretisk som en praktisk side.

I nogle af hovedfagene - det gælder således homiletik, liturgik og kateketik - gives en indføring i historiske og teoretiske sider i forbindelse med det teologiske studiums fag. De studerende kan desuden vælge speciale i disse og andre praktisk - teologiske fag.

Det har været arbejdsgruppens primære opgave at undersøge, om universitetsundervisningen i teoretiske sider af de hovedfag, hvori der undervises ved Pastorseminariet kan styrkes med den konsekvens, at undervisningen ved Pastorseminariet aflastes.

Tanken herom møder imidlertid en række betænkeligheder begrundet såvel i fakulteternes som i Pastorseminariets forhold.

På Pastoralseminariet gives undervisningen i fagene i form af kurser og øvelser. De teoretiske sider af fagene bliver i vidt omfang behandlet i tilslutning til konkrete øvelser. En indskrænkning af undervisningen til alene at omfatte praktiske øvelser og ikke den bagved liggende teori vil alvorligt svække undervisningen.

På den anden side vil en overførsel af undervisningen, som den gives ved Pastoralseminariet, til fakulteterne, ændre fakulteternes undervisning fra en konfessionsløs til en konfessionsbunden undervisning - ikke mindst, hvis undervisningen gøres obligatorisk. Herudover vil der være praktiske vanskeligheder ved at etablere undervisning i så talrige fag, som Pastoralseminariets undervisningsplan forudsætter. Hertil kommer yderligere økonomiske hindringer, idet undervisning på universitetsniveau traditionelt forbindes med og tager udgangspunkt i forskning, hvilket der kun i ringe grad er skabt mulighed for på Pastoralseminariet.

Overvejelser om en overførsel af dele af Pastoralseminariets undervisning til fakulteterne har til hensigt at afklare, om denne mulighed foreligger for i givet fald derved at give et nyt udgangspunkt for de overvejelser om en nyordning af den forberedelse til en præstegerning, som finder sted i kirkeministeriets (folkekirkens) regi.

Dermed ville også et Ønsket grundlag for en nyordning, hvorved undervisningen knyttes nærmere til praksis i en menighed, være til stede. Som det fremgår af de i pkt. 5.1.3. refererede betænkninger, er dette det hovedmål, som tilsigtes med betækningsforslagene.

Må det imidlertid erkendes, at muligheden for at overføre undervisning fra Pastoralseminariet til fakulteterne ikke umiddelbart er til stede, er forudsætningerne for arbejdsgruppens videre arbejde ganske anderledes.

Arbejdsgruppen har drøftet følgende muligheder:

A. Gennemførelse af det seneste forslag i betænkning nr. 1007/1984 om en nyordning (foreløbig på forsøgsbasis) af Pastoralseminariets undervisning ville utvivlsomt betyde en væsentlig styrkelse af forberedelsen af teologiske kandidater til en præstegering i folkekirken, idet det vil opfylde såvel ønsket om en styrkelse af den eksisterende undervisning på Pastoralseminariet, som ønsket om gennemførelse af en praktikperiode for kommende præster.

En væsentlig hindring for betænkningens forslags gennemførelse har været dets økonomiske konsekvenser.

Enkelte af arbejdsgruppens medlemmer er endvidere betænkelige ved betænkningens forslag af anden grund. Efter disse medlemmers opfattelse må præsteuddannelsen ses som en helhed. En styrkelse af den undervisning, som det offentlige giver i folkekirken regi, må antages i det lange løb at virke begrænsende på universitetsuddannelsen - en udvikling som disse medlemmer nødtigt ser.

Endvidere har enkelte medlemmer indvendt, at en endelig ordning svarende til den i betænkningen skitserede forsøgsordning næppe er tilfredsstillende ud fra styrelsesmæssige hensyn, idet hjælpepræste/turnustjenesten ikke - efter betænkningens udtrykkelige forudsætning - kan indgå i det grundlag, på hvilket biskopperne skal orientere menighedsrådene om ansøgere til præstestilling.

Arbejdsgruppen må - som de tidligere udvalg på dette område - tillægge det betydelig vægt, at undervisningen i praktiske - teologiske fag sker i en vis vekselvirkning med praktik i en menighed.

B. Det nuværende Pastoralseminarium bibeholdes, men forbedres efter de retningslinier, som er foreslået i den i betænkning nr. 1007 indeholdte justerede undervisningsplan, og der gives mulighed for en kortere praktikperiode (2-4 uger), som ikke forudsætter ordination, og som kan rummes inden for de nuværende kursusrammer. Arbejdsgruppen lægger vægt på, at det bestående samarbejde med

de teologiske fakulteter udbygges, så den teoretiske undervisning derved styrkes. En sådan nyordning vil stort set være udgiftsneutral.

C. Som en tredje mulighed har arbejdsgruppen behandlet følgende skitseforslag:

a. For at søge præstestilling stilles alene krav om, at kandidaten har gennemført et ganske kortvarigt kursus i regler, der regulerer præstens embedsforpligtelser (kirkelige handlinger, ministerialbogsførsel m.m.)

b. Kandidaten kan herefter - efter opnået indstilling - udnævnes til præstestilling (sognepræst, hjælpepræst).*)

c. Inden for de første 2 år af ansættelsesperioden følger den pågældende (obligatoriske) internatkurser i pastoralteologi. Til supplering af kurserne gives der adgang til selvstudium, til hvilket materiale udarbejdes af Pastoralseminariet.

d. Vedkommende biskops og provsts tilsyns-(vejlednings) pligt over for den nyudnævnte understreges.

Forslaget medfører, at:

1. Den teologiske kandidat kan opnå ansættelse relativt umiddelbart efter kandidateksamen.

2. Den praktisk teologiske uddannelse gives i vekselvirkning med praktik, hvilket vil styrke såvel "elevernes" motivering for undervisningen som dennes bredde og dybde. Gennemførelse af undervisningen som internatkurser vil give deltagerne fortrinlig mulighed for at udveksle erfaringer fra deres praksis.

3. Uddannelsen begrænses til de kandidater, der faktisk får stilling.

*) Note. På hvilke vilkår udnævnelse bør finde sted er et aftale/forhandlingsspørgsmål, som derfor ikke her er taget op.

Betænelighederne ved forslagsskitserne er naturligvis, at førstegangsansøgere vil ikke længere have fået en forsvarlig introduktion til de opgaver, de som præster vil få ansvar for. Det vil betyde en øget belastning af de menigheder, som skal modtage dem, og af tilsynsmyndighederne provst og biskop.

Betænelighederne modvirkes på forskellig måde. Nogen viden om praktisk teologi opnås under kandidatstudiet. Det er endvidere tænkeligt, at den teologiske studieordning gradvis tilpasser sig nyordningen (jfr. herved anbefalingen side 27 i betænkning nr. 1007/1984).

Det vil være en betydelig støtte i de embedsmæssige forretninger, om kirkeministeriet ville udgive og vedligeholde et løsbladsværk, indeholdende de for præsternes arbejde nødvendige regler og en kort kommentar til disse (i stil med den af finansministeriet udgivne personaleadministrative vejledning).

Betænelighederne ville formindskes væsentligt, hvis kandidaterne alle først kom i fast præstestilling efter ansættelse som hjælpepræst. Det er imidlertid ikke tilfældet.

Af de 71, der i 1985 blev ansat som sognepræster, havde 14 forudgående ansættelse som hjælpepræst.

En forskrift om, at ingen kan ansættes som sognepræst uden forudgående hjælpepræsteansættelse ville indebære oprettelse af en række nye hjælpepræstestillinger.

Det er udelukket at foretage en blot tilnærmelsesvis sandsynlig beregning af udgifter og besparelser ved evt. gennemførelse af skitseforslaget. Dette ville forudsætte, at skitsen udarbejdes i detaljer.

Den væsentligste udgift vil være opholdsudgifter under internatskurser, medens besparelserne vil bestå i sparet uddannelsesstøtte, og sandsynligvis vil nogen besparelse kunne

opnås gennem et samarbejde mellem Pastoralseminariet og Præstehøjskolen om lærerkræfter, personale m.v. En vis **fag-**begrænsning vil kunne give en mindre besparelse

Om forslaget er udgiftsneutralt kan derfor ikke siges med nogen sikkerhed på nuværende tidspunkt.

Arbejdsgruppens indstilling:

Arbejdsgruppen har fundet det rigtigst, at der i plenarforsamlingen tages stilling til de overvejelser, man hidtil har gjort sig forinden arbejdsgruppen går videre.

5.2. Udvalgets bemærkninger.

Udvalget mener ikke at kunne tage stilling til et forslag om en nyordning af den nuværende praktisk-teologiske uddannelse ved Pastoralseminariet, der ændrer de nuværende rammer, forinden det vides, hvorledes de fremtidige studieordninger vil blive. Derimod kan udvalget anbefale, at der, indtil forudsætningerne for en nyordning er til stede, gennemføres forbedringer af Pastoralseminariets undervisning som beskrevet i pkt. 5.1.4. pkt. B. Udvalget er gjort bekendt med, at et samarbejde kan forventes mellem fakulteterne og Pastoralseminariet med henblik på en gensidig orientering om undervisningen i praktisk teologi for muligt at opnå en bedre samordning af undervisningen.

Endvidere er det overfor udvalget oplyst, at de praktisk-teologiske lærestoles placering i det teologiske studium vil blive gjort til genstand for overvejelser ved fakulteterne.

Udvalget indstiller, at kirkeministeriet under de forestående forhandlinger om den teologiske studieordning, jfr. foran pkt. 3.2., søger de praktisk-teologiske fags placering i studiet behandlet.

Et mindretal (Christen Sinding) finder, at en øjeblikkelig forbedring af den nuværende praktisk-teologiske uddannelse ved Pastoralseminariet er påkrævet, og at forbedringer som

beskrevet i pkt. 5.1.4. pkt. B er utilstrækkelige. En gennemgribende nyordning af Pastoralseminariets forhold bør ikke afvente - forventeligt langvarige - forhandlinger om studieordningsændringer for det teologiske studium.

Dette mindretal finder, at det i Betænkning 1007/1984 skitserede forslag til en 2-årig forsøgsordning for Pastoralseminariet bør gennemføres hurtigst muligt, jvf. pkt. 5.1.4. pkt. A.

Lov om adgang til præsteembeder i folkekirken.

VI FREDERIK DEN NIENDE, af Guds Nåde Konge til Danmark, de Værdier, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, og « itteriigt: Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet tilgende lov:

§ 1. Præsteembeder i den danske folkekirke kan søges af:

1. Personer, der har bestået dansk teologisk embedseksamen.

2. Personer, der efter her i landet at have aflagt den for missionærer fastsatte universitetsprøve og efter at være blevet ordineret i den danske folkekirke har gjort tjeneste på missionsmarken i mindst 7 år.

3. Personer, der har virket i mindst 7 år som præster for danske evangelisk-lutherske menigheder uden for riget, og som af vedkommende biskop findes egnede til at overtage præsteembede her i landet.

4. Personer, der i mindst 7 år har virket som præster for evangelisk-lutherske frimegheder, der opfylder lovgivningens betingelser for at få folkekirkens kirker overladt til brug.

§ 2. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan der ved kgl. resolution i hvert enkelt tilfælde gives følgende adgang til under de nedenfor omhandlede betingelser at søge præsteembede i folkekirken:

1. Personer, der har bestået afsluttende teologisk prøve ved en evangelisk-luthersk læreanstalt uden for riget. Det er en betingelse, at vedkommende godtgør at være i besiddelse af fyldestgørende kendskab til dansk kirkeliv, dansk åndsliv og det danske sprog.

2. Personer, som har bestået afsluttende teologisk prøve ved en anden læreanstalt i eller uden for riget, såfremt det efter uddannelsens beskaffenhed og forholdene i øvrigt findes forsvarligt, og i øvrigt under samme betingelse som under 1 anført.

3. Personer, der ved et af universiteterne eller anden højere læreanstalt her i landet har bestået en anden afsluttende prøve end den teologiske.

4. Andre danske missionærer end de i § 1 nævnte, når de har gjort tjeneste på missionsmarken i 7 år.

Stk. 2. Der kan som vilkår for at give adgang til at søge præsteembede i folkekirken i henhold til nærværende bestemmelse stilles krav om, at vedkommende har bestået en særlig prøve efter nærmere af kirkeministeren i hvert enkelt tilfælde truffet bestemmelse eller eventuelt gennemgået en supplerende uddannelse.

§ 3. Der nedsættes et udvalg med den opgave at afgive indstilling til kirkeministeren i sager om tilladelse til at søge præsteembede i henhold til § 2.

Stk. 2. Biskoppen over Københavns stift er formand for udvalget. Som medlemmer af udvalget beskikkes kirkeministeren en anden af landets biskopper, en professor ved hvert af de teologiske fakulteter og en repræsentant for kirkeministeriet. Disse medlemmer beskikkes for 3 år ad gangen. Endvidere er forstanderen for pastoralseminariet medlem af udvalget. I de i § 5 omhandlede tilfælde tiltrædes udvalget af et medlem udpeget af det pågældende menighedsråd.

Stk. 3. Udvalgets forretningsorden fastsættes af kirkeministeren.

§ 4. Til præstestillinger ved døve menigheder og institutioner af særlig art, kan der efter biskoppens prøve og anbefaling

udnævnes personer, der ikke opfylder de i §§ 1-2 anførte betingelser. En sådan præst har dog kun adgang til forflyttelse til præstestillinger af tilsvarende art og kun efter anbefaling fra den biskop, under hvis tilsyn den pågældendes hidtidige stilling hører.

§ 5. På de i lov om menighedsråd, jfr. bekendtgørelse nr. 167 af 8. juni 1957 § 42, stk. 1, nævnte vilkår kan der endvidere gives personer, der ikke opfylder de i §§ 1-2 anførte betingelser, adgang til at beskikkes til præster i folkekirken, såfremt de gennem deres arbejde til kirkens og menighedens tarv i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af de egenskaber, der kræves til præstegerningen.

Stk. 2. De i denne paragraf omhandlede personer kan dog ikke beskikkes til præster, forinden de er fyldt 35 år og kirkeministeren efter indhentet udtalelse fra det i § 3 nævnte udvalg — og eventuelt efter afholdt prøve, jfr. § 2, stk. 2 — rinder det forsvarligt, at de beskikkes til præster.

§ 6. De i §§ 1, 2 og 5 omhandlede personer kan under de anførte betingelser også stadfæstes som præster for valgmenigheder. I de i § 5 omhandlede tilfælde skal stadfæstelsen kunne ske alene i henhold til en enstemmig indstilling fra valgmenighedens bestyrelse.

§ 7. Præster, der er beskikket i henhold til bestemmelsen i nærværende lovs § 5, har, når de i 7 år har gjort tjeneste på ét sted i en sognemenighed eller valgmenighed, ad-

gang til forflyttelse efter de almindelige regler.

§ 8. Ingen kan beskikkes til præst i folkekirken eller stadfæstes som valgmenighedspræst i henhold til denne lov, medmindre den pågældende er villig til at aflægge folkekirkens præsteløfte.

§ 9. Udgifterne vedrørende det i § 3 omhandlede udvalg udredes af statskassen.

Stk. 2. Udgiften til afholdelse af prøver i henhold til § 2, stk. 2, afholdes af præsteembedernes fællesfond, og der kan af samme fond efter kirkeministerens nærmere bestemmelse bevilges tilskud til supplerende uddannelse for personer, der søger tilladelse til at søge præsteembede i henhold til § 2.

§ 10. Ved besættelsen af præsteembeder, der sker under medvirken af menighedsråd, jfr. § 34 i lov om menighedsråd, kan kirkeministeren i tilfælde, hvor der er flere menighedsråd i pastoratet, bestemme, at afstemningen inden for menighedsrådene om indstillingen angående embedets besættelse skal foretages således, at det af afstemningsresultatet fremgår, hvorledes stemmerne er faldet inden for hvert enkelt af menighedsrådene. De nærmere regler herom fastsættes af kirkeministeren.

§ 11. Lov nr. 195 af 16. april 1941 om adgang til præsteembeder i folkekirken, således som denne lov er ændret ved lov nr. 173 af 4. juni 1947, ophæves.

§ 12. Denne lov gælder ikke for Grønland.

Givet på Christiansborg Slot, den 16. juni 1962.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

FREDERIK R.

Bodil Koch.

Lov om ændring af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1

1 lov nr. 218 af 16. juni 1962 om adgang til præsteembeder i folkekirken ophæves § 2, stk. 1, nr. 3, og § 4 b i lov nr. 4 b i herefter nr. 3.

1985.

Stk. 2. Loven finder ikke anvendelse på er der inden 1. juli 1985 har fået sagn om at opnå tilladelse, at søge præstestilling på nærmere angivne vilkår. Det er dog en betingelse, at vilkårene overholdes. Er der ikke fastsat nogen frist for opfyldelse af vilkårene, skal disse være opfyldt inden 1. juli 1986.

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli

Givet på Christiansborg slot, den 27. marts 1985

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/ METTE MADSEN

Lov om adgang til præsteembeder af 16.6.1962 § 2 stk. 1, pkt. 3.;

	Cand mag.	Cand phil	Cand pæd.	Cand økon m.v.	Cand agro m.v.	Cand jur.	Cand psyk m.v.	Mus. kons	Cand po- lyt	Hær/ sø- værn	Mag. art, lic.	Læge m.v.	IALT
1962													
1963													
1964	1				1				1				3
1965					1								1
1966					1			1					2
1967													
1968	1				1	1							3
1969													
1970	2									1			3
1971	1	1			1								3
1972	5		2		1	2			1				11
1973	3	2			1	1						1	8
1974		1						1			2		4
1975	4	2	2	2						2			12
1976	5	1	1		1	1					1		10
1977	4				1				2		2		9
1978	3		2		1								6
1979	6	1		1							1		9
1980	4	1				2							7
1981	7	2	3			1			1				14
1982	8	3	1		1	2			1		2		18
1983	11	4	1			2		1					19
1984	9	5	5					1			1	1	22
1985	17	2	2				3	1			5	1	31
i alt l/l 1986	91	25	19	3	11	12	3	5	6	3	14	3	195

Opgørelse over § 2 stk. 1, pkt. 3.;

pr. 1/1 1986.

	Fast stil.	DKU o.a. Hj.pr. Valgmgh. præster	Over 70 År/ Døde el. afsk.	Intet fået endnu	Intet p.t.	IALT
Cand. mag.	43	6	7	30	5	91
Cand. phil.	9	4		11	1	25
Cand. pæd.	6	2	1	7	3	19
Cand.økon m.v.	3					3
Cand. agro m.v.	4		6	1		11
Cand. jur.	5		4	3		12
Cand. psyk. m.v.				3		3
Mus.konservatorium	3			2		5
Cand.polyt.	3		1	2		6
Hær/søværn	2				1	3
Mag. art, lic.	4	3		6	1	14
Læge/dyrlæge			1	2		3
	82	15	20	67	11	195

Opgørelse over § 2's Øvrige bestemmelsers anvendelse.

	Fast stil.	DKU o.a. Hj.pr. Valgmgh. præster	Over 70 år/ Døde el. afsk.	Intet fået endnu	Intet p.t.	IALT
§ 2, stk. 1, pkt.1, udenlandske teolo- ger fra evangelisk- luthersk lærean- stalter.	4	1		5		12
S 2, stk. 1, pkt.2, øvrige udenlandske teologer.	13	2	4	1	2	22
S 2, stk. 1, pkt.4, andre danske missio- nærer.	10	2	9	2	1	24

Det bemærkes, at der i henhold til § 1, pkt. 4, om frimenighedspræsters adgang til at søge præstestilling, for tiden er ansat 1 præst i folkekirken. Bestemmelserne i § 1, pkt. 2 og 3 angående missionærer med universitetsprøve og præster for danske evangelisk-lutherske menigheder udenfor riget har ikke været anvendt siden adgangslovens ikrafttræden i 1962.

Oktober 1985.

KØBENHAVNS UNIVERSITET
DET TEOLOGISKE FAKULTET
STUDIENÆVNET

NOTAT

Vedr. Ækvivalens (meritoverførsel).

Spørgsmålet om ækvivalens har i de senere år pådraget sig stigende opmærksomhed, såvel lokalt i fakulteterne som på direktoratsplan. Blandt flere årsager hertil kan nævnes de økonomiske hensyn, som tilskynder til at overuddannelse eller dobbeltuddannelse undgås.

Forsåvidt angår hjemmel må man konstatere, at grundlaget endnu er spredt, hvilket kan være årsagen til, at en praksis på området først nu er ved at blive etableret. Der kan henvises til følgende bestemmelser, anført krono-

1972 Bekendtgørelse om de humanistiske eksaminer § 18, stk. 2 - 4 :

"Stk. 2. Prøver eller eksaminer, som er aflagt ved andre danske eller udenlandske uddannelsesinstitutioner, kan af universitetet godkendes som helt eller delvis ækvivalente med de i henhold til bekendtgørelsen fastsatte faglige eksamensordningers prøver og eksaminer.

Stk. 3. Ved godkendelser i henhold til stk. 2 forholder universiteterne sig i henhold til bestemmelserne i de europæiske konventioner om ligestilling af studieperioder m.v. ved højere uddannelsesinstitutioner og om akademisk ligestilling af eksamensbeviser m.v. samt i henhold til de gældende bestemmelser om nordisk tentamensgyldighed.

Stk. 4. Der kan i eksamensordningerne fastsættes nærmere bestemmelser om ækvivalens i forhold til stk. 3."

1975 Bekendtgørelse om teologisk kandidateksamen ved K.U. § 13, stk. 1 og 2:

"§ 13. Københavns Universitet træffer med Århus Universitet aftale om, på hvilke vilkår teologistuderende under studiet kan skifte til det andet universitet. Aftalen offentliggøres for de studerende.

Stk. 2. Eksaminer, dele af eksaminer eller prøver i enkelte discipliner, som er bestået på en dansk eller udenlandsk højere uddannelsesinstitution, kan med universitetets godkendelse i hvert enkelt tilfælde træde i stedet for tilsvarende prøver og eksaminer, som er fastsat i denne bekendtgørelse."

1977 Bekendtgørelse om nordisk tentamensgyldighed §§ 1 - 6:

"§ 1. For studerende fra Finland, Island, Norge og Sverige kan de højere uddannelsesinstitutioner i Danmark godkende eksaminer m.v. i disse lande som helt eller delvist ækvivalente med tilsvarende uddannelseselementer i danske højere uddannelser. Godkendelse kan herefter gives af eksaminer, dele af eksaminer, prøver i enkelte faglige discipliner og tilfredsstillende gennemførte studieenheder iøvrigt, der er bestået eller gennemført på højere uddannelsesinstitutioner i Finland, Island, Norge og Sverige.

Stk. 2. Godkendelser efter stk. 1 vedrører ikke spørgsmålet om adgang til studier på danske højere uddannelsesinstitutioner for statsborgere fra Finland, Island, Norge eller Sverige. Herom henvises til de gældende bestemmelser om optagelse ved de højere uddannelsesinstitutioner i Danmark.

§ 2. Udgangspunktet for godkendelse efter § 1 er den på det tidligere uddannelsessted fastsatte normerede studietid med tilhørende prøver m.v.

Stk. 2. De højere uddannelsesinstitutioner i Danmark skal i videst muligt omfang godkende tidligere studier som svarende til studier i Danmark af samme omfang og på samme niveau.

§ 3. Indplaceringen i det danske studieforløb skal ske således, at det danske uddannelsessted til sin tid kan påtage sig ansvaret for at udstede bevis for de gennemførte studieenheder.

Stk. 2. Indplaceringen bør så vidt muligt ske således, at den samlede studietid bliver den i Danmark normerede.

§ 4. De højere uddannelsesinstitutioner kan efter meddelelse af godkendelse i henhold til § 1, jfr. § 2. og indplacering i dansk studieforløb, jfr. § 3. i fornødent omfang tilrettelægge en individuel studieordning for den studerende.

§ 5. De højere uddannelsesinstitutioner i Danmark kan give studerende forhåndstilsagn om godkendelse af eksaminer, prøver m.v. som agtes aflagt eller gennemført ved finske, islandske, norske eller svenske højere uddannelsesinstitutioner.

§ 6. For en studerende, der er optaget ved en dansk uddannelsesinstitution i henhold til de herom gældende bestemmelser, jfr. § 1. stk. 2. og som senere agter at fortsætte sin uddannelse ved en finsk, islandsk, norsk eller svensk højere uddannelsesinstitution, kan de højere uddannelsesinstitutioner i Danmark afholde sådanne prøver, som den studerende er forberedt til, og som kræves ved det nye uddannelsessted. Findes en sådan prøve ved den danske uddannelsesinstitution, skal den aflægges efter de herom gældende regler."

1985 Bekendtgørelse om humanistiske kandidatuddannelser m.v. § 25, stk. 3 og 4:

"Stk. 3. Institutionen kan i hvert enkelt tilfælde eller ved almindelige bestemmelser godkende, at gennemførte/beståede uddannelseselementer fra et andet hovedområde eller fra en anden dansk eller udenlandsk videregående uddannelse træder i stedet for uddannelseselementer, der er omfattet af bekendtgørelsen.

Stk. 4. Ved godkendelse efter stk. 3 anses uddannelseselementet for gennemført, hvis det er bestået enten efter bestemmelserne om den pågældende uddannelse eller efter denne bekendtgørelse. Bedømmelsen overføres som "Bestået", medmindre den træder i stedet for en karakter og er givet efter samme bestemmelser, som karakterer givet ved de humanistiske uddannelser."

Særligt bemærkes, at der i alle tilfælde - med varierende formuleringer - er tale om meritoverførsel på samme (akademiske) niveau.

Bestemmelserne i Bekendtgørelsen om nordisk tentamensgyldighed er de fyldestgørende, hvorfor man ved fortolkning af de øvrige bestemmelser har kunnet støtte sig til disse. Herfor taler også den omstændighed, at det efter almindelig rimelighed ikke kan antages, at studerende fra et andet fakultet eller en anden højere læreanstalt i Danmark skulle stilles ringere end tilsvarende studerende fra et andet nordisk land.

I forskellige organer, bl.a. en arbejdsgruppe på K.U., arbejdes med spørgsmålet om tilvejebringelse af en generel eksamensbekendtgørelse. En sådan generel bekendtgørelse vil - når den ser dagens lys - forventeligt samle mange tråde, herunder dem som omhandler ækvivalens (meritoverførsel).

Til orientering kan meddeles, at man fra førnævnte arbejdsgruppe foreløbig har fremlagt en disposition for en eksamensbekendtgørelse. Ifølge denne disposition vil en definition af eksamensbegrebet udfylde § 1 og ækvivalens (meritoverførsel) §§ 2 ff og altså gives en fremtrædende plads.

I et foreløbigt, internt arbejdsudkast er de pågældende §§ udformet og gengives her, fordi de deri indeholdte retningslinjer svarer til hvad studienævnet lægger til grund ved sin sagsbehandling.

"5 2. Eksaminer, dele af eksaminer eller eksaminer i enkelte discipliner, som er bestået på en dansk eller udenlandsk højere uddannelsesinstitution, kan med hovedområdets eller institutionens, hvis denne ikke er opdelt i hovedområder, godkendelse i hvert enkelt tilfælde træde i stedet for tilsvarende uddannelseselementer ved hovedområdet, eller institutionen.

§ 3. Udgangspunktet for godkendelse i henhold til 5 2 er den på det tidligere uddannelsessted fastsatte normerede studietid med tilhørende eksaminer m.v.

Stk. 2. Hovedområderne eller institutionerne, jvf. § 2, skal i videst mulige omfang godkende tidligere studier ved andre hovedområder eller institutioner svarende til studier af samme omfang og på samme niveau ved hovedområdet eller institutionen.

Stk. 3. Indplaceringen i hovedområdets eller institutionens studieforløb skal ske således, at dette til sin tid kan påtage sig ansvaret for at udstede bevis for de gennemførte studieenheder.

Stk. 4. Indplaceringen bør så vidt muligt ske således, at den samlede studietid bliver den ved hovedområde- eller institutionen normerede.

§ 4. Hovedområdet eller institutionen, jvf. § 2, kan efter meddelelse af godkendelse i henhold til § 2, jvf. § 3, i fornødent omfang tilrettelægge en individuel studieordning for den studerende."

En fast praksis på området kan imidlertid først anses etableret, når studienævnet har haft lejlighed til at behandle et større antal ansøgninger. Indtil nu har nævnet truffet følgende afgørelser af principiel art:

17.4.1985 (SN. J.nr. 4.6/3-8-85). Ansøgning om dispensation på baggrund af bestået bifagseksamen i historie.

Efter en drøftelse af de overordnede principper for godskrivning af uddannelseselementer uden for fagstudiet vedtog studienævnet på baggrund af en bifagseksamen i historie med en normeret studietid på 2 1/2 år at dispensere for to frie emneopgaver.

Da den pågældende student imidlertid allerede havde absolvert en fri emneopgave, blev der i stedet for denne givet dispensation for een emneopgave i enten eksegesi eller systematik efter den studerendes eget valg. Da emneopgave i kirkehistorie også var absolvert, således at dispensation herfor ikke var mulig, vedtog nævnet til afsluttende kandidateksamen at dispensere for kirkens historie indtil år 1500. Dispensationen i kirkehistorie havde den særlige forudsætning, at det under eksamen i historie hørende pensum var af kirkehistorisk art.

I forbindelse med behandlingen af denne sag vedtog nævnet, at dispensationsansøgninger for fremtiden skal forelægges de faglige vejledere til sagsbehandling, herunder indhentning af evt. faglærerudtalelser, forud for nævnets møder.

19.6.1985 (SN. J.nr. 4.6/3-85). Ansøgning om dispensation for en fri emneopgave og en emneopgave i kirkehistorie på baggrund af bifagseksamen i middelalderlatin med kirkehistorisk relevant pensum blev imødekommet.

11.9.1985 (SN. J.nr. 4.6/3-28-85). På baggrund af den akademiske grad Master of Divinity blev der givet dispensation for forprøven samt de to frie emneopgaver, dog således at den bundne opgave i kirkehisteoire skrives inden for emnet dansk kirkehistorie.

(SN. J.nr. 4.6/3-25-85). På baggrund af hovedfagseksamen i dansk og bifagseksamen i kristendomskundskab blev der dispenseret for alle fag på forprøven undtagen GT og 2. fri emneopgave på hovedstudiet, idet 1. fri emneopgave ækvivalerer med bifagsprøve i religionshistorie.

10.9.1985 (SN. J.nr. 4.6/3-31-85). En ansøgning om dispensation på baggrund af bifagseksamen i fransk blev imødekommet med to frie emneopgaver, dog således at hvis der skrives speciale i et af de tre hovedområder, dispensereres der ikke fra det generelle krav om, at der skal skrives mindst én emneopgave/ét speciale i hvert af de tre hovedområder.

(SN. J.nr. 4.6/3-30-85). En ansøgning om dispensation på baggrund af bifagseksamen i religion blev imødekommet således: På forprøven dispensereres fra Ny Testamente, Kirkehistorie og Indføring i tekstlæsning. På hovedstudiet; bifagsprøve i religionshistorie med fænomenologi ækvivalerer med 1 fri emneopgave, jvf. "Vejledning i det teologiske studium" side 13.

7. jan. 1986

Omstående oversigt er hentet fra Studievejledning for grunduddannelsen og overbygningsuddannelsen for religion ved Aarhus Universitet.

Uddannelsen i religion følger den nye humanistbekendtgørelse. Grunduddannelsen er delvis fælles for de to fag RELIGION og RELIGIONSHISTORIE. Dette betyder, at studerende, der påbegynder studiet, først behøver at beslutte sig endeligt for hvilket af de to fag, de vil studere, efter ca. 1 års forløb, hvor der skal vælges grundsprøg.

I faget religion undervises i følgende emneområder:

filosofi; almindelig religionshistorie (Islam, Hellenisme; Naturfolk, nordisk religion; indisk religion; religionsfænomenologi); israelitisk-jødisk religionshistorie (Gammel Testamente og jødedom), kristendommens historie (Ny Testamente og Kirkehistorie) religionsfilosofi med idéhistorie samt religionssociologi og religionspsykologi. Dele af Ny Testamente læses på græsk.

Samtlige disse emner indgår i grunduddannelsen. På overbygningsuddannelsen er der mulighed for en vis specialisering, bl.a. i form af inddragelse af andet, relevant fag, (f.eks. psykologi; historie; hebraisk eller andet fag, der kan støtte specialestudiet). Specialiseringen betyder dog ikke en indskrænkning i fagviften, idet **samlige** emner fra grunduddannelsen også skal studeres på overbygningen, hvorved sikres bredde i uddannelsen.

På overbygningen er der mulighed for praktik, ligesom didaktiske overvejelser skal indgå i studiet.

Kirsten Nielsen
dekan

V. VEJLEDENDE STUDIEPLAN FOR GRUND- OG OVERBYGNINGSUDDANNELSEN.

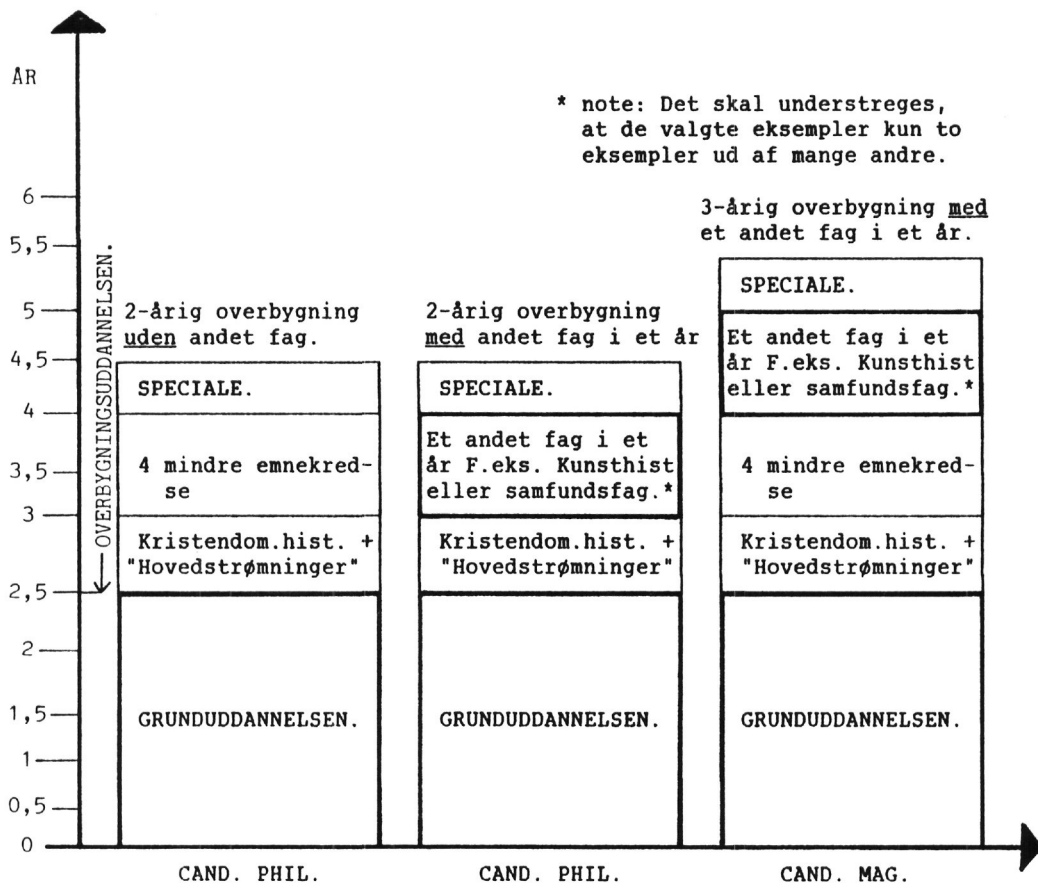
I. Vejledende studieplan for grunduddannelsen.

Semester	Filosofi	Religionshistorie	Isr. jødisk religionshistorie	Kristendoms hist.	Religionsfilosofi m. idehist.	Relg. soc. m. psykologi.
1. (E) 10 timer	I:Filosofihist. 3 timer	Alm. religionsh. Islam + Hellenis. 2 timer	Indføring i periode 1,2,3 3 timer	Indføring 2 timer		
2. (F) 11 timer	II:Videnskabs-teori 3 timer EKSAMEN*	Alm. religionsh. Naturfolk + nordisk relg. 2 timer	Temaøvelse i periode 1,2,3 2 timer + 2 timer EKSAMEN* + eksamen*	Indføring incl. kursorisk læste tekster 2 timer		
3. (E) 12 timer		Alm. religionsh. Indisk relg. 2 timer EKSAMEN* Religionsfænom. Øvelse 2 timer eksamen*		Fagrelateret græsk 5 timer		Indføring 3 timer
4. (F) 13 timer				Fagrelateret græsk incl. tekstkritik og eksegesi 5 timer EKSAMEN*	Indføring 4 timer	Temaøvelse 4 timer HJ.- EKSAMEN*
5 (E) 10 timer				Øvelse i NT 3 timer eksamen* Øvelse i KH 3 timer EKSAMEN*	Temaøvelse 4 timer EKSAMEN*	

*) EKSAMEN betegner bunden prøve, mdl. eller skr. med ekstern eller intern censur; eksamen betegner, at der kræves aktiv deltagelse i undervisningen. HJ.EKS = hjemmeeksamensopgave.

MULIGE OVERBYGNINGSUDDANNELSER PÅ RELIGION.

II. Vejledende studieplan for overbygningsuddannelsen.

Anordning nr. 414 af 21. august 1975.

Anordning om Pastorseminariet.

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:

§ 1. Pastorseminariets formål er at give vordende præster i folkekirken en praktisk-teologisk uddannelse på videnskabeligt grundlag.

Undervisningen.

§ 2. Undervisningen finder sted i Århus og i København.

Stk. 2. Adgang til at deltage i undervisningen har teologiske studenter, normalt dog først efter to års studietid, teologiske kandidater samt efter kirkeministerens bestemmelse andre, som forbereder sig til præstegerning i folkekirken.

§ 3. Hovedfagene er: homiletik, kateketik, liturgik, pastorallære og kirkeret. De øvrige fag fastsættes af kirkeministeren efter indstilling fra direktionen og studieudvalgene.

Stk. 2. En undervisningsplan fastsættes af kirkeministeren efter indstilling fra direktionen og studieudvalgene.

Stk. 3. I forbindelse med de homiletiske og kateketiske øvelser skal deltagerne have lejlighed til i et vist omfang at prædike og til at undervise konfirmander. Endvidere skal deltagerne have lejlighed til at sætte sig ind i forskellige grene af kirkens og menighedens arbejde.

Stk. 4. Der kan efter derom af kirkeministeren fastsatte regler gives studenter eller kandidater adgang til i en kortere periode at følge en præst i hans gerning.

§ 4. Deltagelse i seminariets kurser er obligatorisk.

Stk. 2. Inden en teologisk kandidat kan modtage præstevielse, skal han forevise attest fra pastorseminariet for at have deltaget i seminariets undervisning.

Stk. 3. Under særlige omstændigheder kan der af kirkeministeren gives hel eller delvis fritagelse for deltagelse i undervisningen. Rektor kan efter indstilling fra vedkommende faglærer fritage for undervisningen i enkelte fag.

Direktion.

§ 5. Pastorseminariet ledes af en direktion bestående af:

- 1) biskoppen over Københavns stift,
- 2) biskoppen over Århus stift,
- 3) pastorseminariets rektor,
- 4) et medlem, udpeget af lærerkollegiet ved den af seminariets afdelinger, hvor rektor ikke er placeret.
- 5) et medlem, udpeget af det teologiske fakultetsråd ved Københavns universitet blandt de fast ansatte videnskabelige medarbejdere,
- 6) et medlem, udpeget af det teologiske fakultetsråd ved Århus universitet blandt de fast ansatte videnskabelige medarbejdere,
- 7) en teologisk student udpeget af det teologiske studenterråd i København,
- 8) en teologisk student udpeget af det teologiske studenterråd i Århus,
- 9) et af kirkeministeren udpeget medlem.

Stk. 2. Direktionen vælger formand af sin midte og fastsætter selv en forretningsorden.

Rektor.

§ 6. Rektor skal have bestået teologisk embedseksamen ved et dansk universitet og iøvrigt opfylde betingelserne for at kunne ansættes som præst i folkekirken.

Stk. 2. Rektor leder undervisningen, der varetages af ham selv og et antal lærere, ansat af kirkeministeren efter indstilling fra direktionen og vedkommende studieudvalg.

Studieudvalg.

§ 7. Der vælges ved hver af pastoralseminariets afdelinger et studieudvalg bestående af:

- 1) afdelingens lærerrepræsentant i direktionen,
- 2) 2 lærere, valgt af afdelingens lærerforsamling for to semestre,
- 3) 2 studerende, valgt af og blandt de studerende for et semester og
- 4) vedkommende studenterråds repræsentant i direktionen.

Stk. 2. Afdelingens lærerrepræsentant i

direktionen er formand for studieudvalget, der selv fastsætter en forretningsorden.

§ 8. Studieudvalget forhandler spørgsmål vedrørende undervisningens praktiske tilrettelæggelse ved vedkommende afdeling. Opnås der ikke enighed, kan hvert af udvalgets medlemmer forlange sådanne spørgsmål forelagt direktionen, hvis afgørelse er endelig.

Stk. 2. Studieudvalget kan begære spørgsmål vedrørende undervisningen iøvrigt, herunder undervisningsplanen og studievejledninger, optaget til behandling på direktionens møder. I sager, der ikke rejses af studieudvalget, indhentes dettes erklæring.

Stk. 3. Studieudvalget udtaler sig om besættelse af lærerstillinger og kan afgive indstilling om oprettelse og nedlæggelse af stillinger ved vedkommende afdeling.

Ikrafttræden.

§ 9. Anordningen træder i kraft fra den 1. september 1975. Fra samme tidspunkt ophæves anordning nr. 29 af 10. februar 1969 angående pastoralseminariets ordning.

Givet på Fredensborg slot, den 21. august 1975.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

MARGRETHE R.

Jørgen Peder Hansen.

Kap. 4. Beskrivelse af fagenes formål og indhold.

4.1. Homiletik (56 timer).

Formål: At indføre i de problemer, som forkyndelsen ved gudstjenesten og de kirkelige handlinger stiller præst og menighed overfor; at animere til kritisk-teologisk refleksion, og derved give de studerende baggrund for selvstændigt arbejde med forkyndelsen, at påbegynde en læreproces i at udarbejde og fremføre prædikener og **lejlighedstaler**.

Indhold: Forkyndelsens egenart. Exegese og forkyndelse. Tekstudlægning og aktualisering. Forskellige prædikentyper, deres teologi og form. Form, sprog og stil. Kriterier for **prædikenkritik**. Tilhørere og formidlingsproblematik. Sakramenternes plads i forkyndelsen. Vielsestalen. Begravelsestalen. Andagter.

3 prædikener, 1 vielse- og 1 begravelsestale afleveres til bedømmelse. 2 af de afleverede prædikener holdes ved en offentlig gudstjeneste.

4.2. Liturgik, hymnologi, kirkemusik.

4.2.1. Liturgik (30 timer).

Formål: at indføre i de opgaver, som påhviler præsten som liturg i forbindelse med gudstjenester og kirkelige handlinger.

Indhold: Gudstjenesten set under et historisk, teologisk-systematisk og praktisk aspekt. På grundlag af folkekirkens autoriserede liturgiske bøger gennemgås hjemmessens forløb, **kirkeåret** og de kirkelige handlinger: Døb, skriftemål, altergang (hjemmealtergang), konfirmation, vielse og begravelse samt særlige gudstjenester og andagter, fx på sygehuse og plejehjem. Børne- og familiegudstjenester. Arbejdet med gudstjenestens fornyelse. Praktiske øvelser i udførelse af de gudstjenstlige handlinger.

Korte, skriftlige referater af 4 gudstjenester og 2 kirkelige handlinger med en teologisk-liturgisk vurdering af disses forløb afleveres til læreren i faget.

4.2.2. Hymnologi (18 timer).

Formål: At indføre i salmebogens indhold og brug i og uden for kirken.

Indhold: Den danske Salmebog, dens forgængere og nyere salmebogsudgivelser. Salmer fra forskellige perioder. Salmegenren. Synspunkter for bedømmelse af salmers kvalitet. Valg af salmer, salmemelodier til gudstjenester og kirkelige handlinger, på baggrund af praktiske øvelser. Salmebrug i sjælesorg og undervisning.

Der afleveres 5 forslag til salmevalg ved gudstjenester og kirkelige handlinger til fagets lærer.

4.2.3. Kirkemusik (14 timer).

Formål: At indføre i kirkemusikkens historie, æstetik og aktuelle problematik.

Indhold: Med udgangspunkt i gudstjenesten behandles salmesangen, orgelmusikken og korets medvirken. Den danske salmesangs historie. Hovedværker fra den enstemmige og flerstemmige kirke-musik. Samarbejdet mellem præst, organist og kor.

4.3. Kirkeret, ministerialbogsffrelse.

4.3.1. Kirkeret (20 timer)

Formål: At indføre i gældende kirkeret.

Indhold: Gældende love og bestemmelser for folkekirken, herunder for præsternes embedsførelse, for folkekirkens øvrige ansatte samt for menighedsråd.

4.3.2. Ministerialboasførelse (20 timer)

Formål: At indføre i ministerialbøgernes opbygning og indhold samt i gældende regler for deres førelse, for udfærdigelse af attester, tilbagemeldinger og indberetninger.

Indhold: Ministerialbøgernes historie og betydning for person-registreringen. Gældende love og cirkulærer af betydning for ministerialbogsførelsen. Registrering af fødsler, dåb, navngivning, navneændringer. Registrering af vielser. Begravelsesmyndighedens funktioner. Registrering af dødsfald. Udstedelse af attester, udfærdigelse af tilbagemeldinger til andre ministerialbogsførere. Indberetning til andre registre.

4.4. Kateketik med pædagogik og psykologi.

4.4.1. Kateketik (28 timer).

Formål: At indføre i konfirmandforberedelsens og konfirmationens teori og praksis.

Indhold: Konfirmationsforberedelsens og konfirmationens historie og teologi. Konfirmationsforberedelsens indhold. Undervisningsmodeller og -materialer. Undervisningsprincipper og arbejdsformer i konfirmandstuen.

Deltagelse i konfirmandforberedelse med påhør af præstens undervisning. Overtagelse af mindre undervisningsopgaver og af et eller flere timeforløb. Deltagelse i forældremøder, i eventuel konfirmand-weekend og i konfirmationsgudstjenesten. Et læseplansforslag og en undervisningsmodel afleveres til fagets lærer.

4.4.2. Pædagogik og psykologi (20 timer).

Til støtte for faget kateketik og som forberedelse til de pædagogiske opgaver, som er naturlige led i præstegerningen, indføres i forsøgsperioden en undervisning i almen pædagogik og pædagogisk psykologi, undervisningen varetages af en **fac**-pædagog, og før iværksættelsen udformes en nærmere beskrivelse af fagets formål og indhold.

4.5. Pastorallære og sjælesorg med psykiatri.

4.5.1. Pastorallære (22 timer).

Formål: At indføre i præsteembedets egenart.

Indhold: Embedsteologiske overvejelser. Teori og praksis. Præstegerningens muligheder under folkekirkelige vilkår. Sognet i dets folkeligt kulturelle sammenhæng. Præstens opgaver i forbindelse med kirkelige handlinger. Menighedsarbejde.

4.5.2. Sjælesorg (16 timer).

Formål: At indføre i præstens opgave som sjælesørger, i forbindelse med gudstjenester og andre kirkelige handlinger og i den personlige omsorg og rådgivning.

Indhold: Sjælesorgens egenart, historisk og teologisk. Sjælesorg i forhold til psykologi, psykoterapi. Samtaleanalyse. Samarbejde med læger, sygeplejersker, socialrådgivere o.a.

4.5.3. Psykiatri (12 timer).

Formål: At orientere om nogle af psykiatriens emneområder og om forholdet mellem psykiaterens og præstens arbejdsområder.

Indhold: Psykiske sygdomme. Almindelige terapeutiske og medicinske behandlingsformer. Biologiske og socialpsykologiske anskuelser. Præstens muligheder for forebyggende og afhjælpende arbejde.

4.5.4. Diakoni og sociallære (12 timer).

Formål: At indføre i kirkens diakoni og i samfundets sociale lovgivning og institutioner.

Indhold: Forskellige diakonionopfattelser (nytestamentlige, historiske og systematiske). Den sociale udvikling i Danmark. Bistandsloven af 1976. Præstens arbejdsopgaver og samfundets socialpolitik. Sociale og diakonale institutioner. Institutionsbesøg.

4.6. Øvrige fag.

4.6.1. Kirkelig tale og læsning (12 timer).

Formål: At opøve en naturlig, tydelig og hensigtsmæssig stemmebrug.

Indhold: Stemmeapparatet og de for den mundtlige fremstilling væsentlige elementer. Træffeøvelser. Praktiske **øvelser**, i hvilket der arbejdes med artikulation og metrik i forbindelse med udvalgte tekster, fx fra ritualer, prædikener og skønlitteratur. Mimik, gestikulation og andre former for kropssprog. Kontakten med tilhørerne.

Efter en stemmeproe henvises ineffektive stemmer til individuel tale- og sangundervisning.

4.6.2. Messesang (tilbudsfag) (15 timer).

Formål: At indføre i den liturgiske sang i den danske folkekirke.

Indhold: Fundamentale ord- tone-problemer. Indøvelse af gudstjenestens messemelodier.

Prøve i én eller flere kirker for at give indtryk af de krav, kirkerummet stiller til Stemmefunktion og tekstlig tydelighed.

4.6.3. Individuel taleundervisning (tilbudsfag).

Formål: At afhjælpe stemmæssige handicaps og bringe stemmeapparatet til at fungere optimalt.

Indhold: Stemme- og taleøvelser efter individuelle behov fx stemmebåndslukke (hæshed), stemmeleje, stemmestyrke, stemmeklang (resonans), taletempo og artikulation. Rådgivning.

4.6.4. Individuel taleundervisning (tilbudsfag).

Formål: At optræne en sund og naturligt fungerende stemme og at bidrage til en rimelig psykisk frigjorthed over for at tale eller synge offentligt.

Indhold: Andedrætsøvelser. Øvelser i svælgudvidelse og resonans. **Øvelser** i holdning, registerudligning, artikulation, vokalegalisering, afspænding, legatosang og lign. Øvelser i salmesang. Rådgivning.

